

HIND
40
SENTI

ROMAAN

No

17

Munamäe lahingu mälestusmärk
Munamäe jatal.

St. N. Krotzschinski
Kunst- und Verlags-Druckerei

SP
9594

*KIRJASTUS-OSAÜHISUS „ARENG“
TALLINN, 1932. A. XI. AASTAKÄIK.*

ROMAAN Nr. 17

SISU:

Rudolf Herzog: Elulaul.
 Sven Elvestad: Oslo krahv.
 Palle Rosenkrantz: Suvine tantsupidu.
 Evald Elvasto: Valgel saarel.
 Bernard Gervaise: Tuli.
 P. Grünfeldt: Minu soov.
 A. von Gleichen-Russwurm: Kõige rumalam.
 W. Hansen: Hirmsa õõ needus.
 Jo Hanns Rösler: Bobi ülesanne.
 H. Rikand: Põud.
 C. Patrick Thompson: Tulevikujutt.
 Ake Söderbom: Kelmid.
 Alexandra v. Bosse: Andrea õetütar.
 Tõtt ja nalja.

Romaan'i

tellimishinnad:

12 kuud (24 nr-t)	Kr.	7.50
9 " (18 ")	"	6.—
6 " (12 ")	"	4.—
3 " (6 ")	"	2.—
2 " (4 ")	"	1.50
1 " (2 ")	"	—80
Oksiknumber	"	—40

„ROMAAN'i“ talitus

Tallinn, Vene tän. 13,
 telefon 437-18.

Mõistatus

Nr. 17 (251).

Seadnud: **Em. Gutmann.**

	kaa	me	taa	ta	
õi	di	ja	sa	va	ve
sid	lõu	ja	lu	sa	tu
sid	ed	ü	ge	tal	mad
na	võt	ed	len	led	aa
	da	tuu	le	kõi	

Missugune Friedrich Kuhlbarssi luuletise algus on siin peidus?

Lahendada ratsamehekõnnaku abil.

Lahendus ilmub Romaan nr. 19 (253).

Lahendus

Nr. 15 (249).

47	50	45	20	25	22
44	27	48	23	2	19
49	46	1	26	21	24
28	43	30	5	18	3
	6	17	42	31	
16	29	14	39	4	41
7	36	9	34	11	32
	15	38	13	40	
37	8	35	10	33	12

Alates Nr. 1. saame ratsamehe kõnnaku abil järgmise Jak. Liivi laulu:

U h k e m ä g i.

Eks tõsta julgelt kõrge, uhke mägi
 Pää põrmust taeva poole ülesse . . .
 Kes aga tähele on pannud hoolsasti,
 Mäe jalal ikka allikaid ka nägi.

Jak. Liiv.

Romaan

Nr. 17 (251) September 1932

XI. aastakäik.

Elulaul.

Saksa kirjaniku **Rudolf Herzog'i** romaan.

6

„Johanna, kuidas võite sellest ometi kõneida!“

„Teie ei tea ju, kui suureks troostiks te mulle olete!“

„Ma usun, selles olen ma teist tublisti ees,“ pomises Marschall.

„See oli võibolla kord varemalt,“ vastas neiu, „aga see oli juba ammu.“

„Ma ei tahtnud oma muredega teile koor-maks olla. Ja peale selle — selline kerge-meelne nagu mina, sellest ustakse seda ju ka ainult viisakuse pärast.“

„Richard, kas võite tõesti nii rääkida?“

„Noja. Täna on ta nimi Luise, homme Helene, ja kui siis ühega tullakse, keda — keda —“

„Keda Helgaks nimetatakse“ — ütles suur neiu tasa.

„Keda Helgaks nimetatakse,“ kõneles Marschall tusaselt edasi, „noh, mis siis? Kas ei naeraks te end poolsurnuks, kui ma selles kirjus vahelduses äkki hakaksin kõnelema oma südamevalust ja armastusest?“

„Ei,“ ütles neiu ja surus ta kätt, „ma ei naeraks mitte. Igati tabab see kord.“

„Aga igal inimesel pole nii halbu juhtumisi kui mul.“

„Usute teie, et armastus selle järele küsib? Õige armastus andestab alati.“

„Helga Nuntius juures oli see aga otsustandev. Tal polnud usaldust mu vastu. Ma tundsin seda, kuigi ta oma kunstist kõneles. Ja mina — ma ei või eneses midagi muuta.“

„Ei, Richard, seda te ei või. Nii nagu olete, olete just ilus!“

„Nüüd võin ma ise enese ilust rõõmu tunda.“

Neiu oli käe tagasi tõmmanud ja vahtis tarretanult pimedusse. Ja lühikese vaikuse

järele, kui noormehe mõtted üle tänava Johann Bettermanni majas viibisid, kuulis ta nagu kusagilt kaugelt neiu tasast häält: „Võibolla leiaste teie — mujalt oma õnne.“

„Ei,“ ütles Marschall täiesti rahulikult.

Siis muutus kõik jälle vaikseks hämaras haigetoas. Mõlemad ravitsejad vaatasid liikumatult voodile, mille valged linad tontlikult valendasid, kuulatasid magaja hingetõmbeid ja linnakellade tumedaid lööke.

„Mis teil on, Johanna? Tuleb juba hommik, ja viimased tunnid pole ma teiega üldse midagi kõnelenud.“

„Mis tähendab see! Viisakus sõprade vahel? Ei, Richard, meie sõprus peab olema teistsugune.“

Noormees üllatus neiu sõnade pehme kõla üle. Siis kummardus ta ettepoole ja võttis neiu käe. Ja kuna ta seda suudles, silitas neiu tasa ta juukseid ja ütles: „Ma pean seda veel kord kordama, Richard, et te mind oieti mõistaksite: Õige armastus peab alati andestama. Teie ütlete, et teie pesitseb õige armastus. Tähendab, teie kohus on andestada. Kas juba täna, kas ühel teisel päeval, selle järele ei küsi õige armastus kunagi. Ta teab vaid, et ta kestab alati.“

Suuril silmil vaatas Richard Marschall neiu peale. Ta nägu säras. Hommikukoit saatis oma kiired tuppä.

„Kus olete õppinud sellise trööstimise?“

„Võibolla, et iseeneselt, võibolla oma ven-nalt Franzilt.“

Siis tõusis Marschall ja tõmbas neiu oma käte vahele.

„Õekene,“ ütles ta ainult.

„Vend Richard,“ naeratas neiu tublilt.

Tuba oli täis noore päeva valgust. — —

Kella kaheksa ajal avas Franz Grube

silmad. Täpselt sel ajal, mil Helga Nuntius ta tervise järgi küsimas käis. Täna aga kuulatas Grube rohkem erutatult kui muidu eeskoja poole.

„Ta tuleb varsti,“ ütles talle Marschall, „lama aga ilusasti rahulikult.“

„Johanna,“ sosistas haige, ja kohe tuli neiu ta voodi juure. „Kui ta täna tuleb, jäta üks lahti. Ma tahaksin ta häält kuulda.“

„Ja, Franz,“ ütles öde, ja tundis, kuis ta süda kloppis. Ta oli venna palvet õieti mõistnud, ja üle haigevoodi otsisid ta hirmunud silmad Marschalli trööstivaid näojooni. Kerged sammud kuulusid eeskojast. Siis kogus ta ennast, naeratas vennale julgustavalt, ja läks ukse juure.

Richard Marschall oli käe ümber sõbra õlgade pannud ja tema õrnalt üles tõstnud. Nagu last hoidis ta teda, kes ettepoole kummardatult patjade vahel istus ja palavikus läikivaid silmi ükselt ei pööranud. Nüüd käis tuksatus üle ta näo, ta oli Helga Nuntiusse häält kuulnud.

„Kas ei tohi ma siis teda ometi kord näha, nüüd, kus ta juba paraneb?“

„Ta — ei ole veel — küllalt tugev.“

„Kas te ei kutsuks mind siis? Mul on täna viimane tund konservatooriumis. Teil tarvitseb ainult Bettermannide juure järele saata.“

„Viimane tund konservatooriumis.“ Tasa liikusid haige huuled.

„Ma kutsun teid kindlasti,“ vastas Johanna Grube, „minge aga rõõmsalt oma päevatööle. Ja palju õnne õppimise lõpuks.“

„Tahaksin, et te talle need roosid annaksite. Nad on veel kastevärsked. Ma lasksin nad hommikul alles lõigata.“

„Franz rõõmustab küll väga, et te nii vara juba temale mõtlesite.“

Ja jälle noogutas haige pead.

„Tervitage teda südamest minu poolt ja öelge talle, et ma hommikutervituseks ta kätt surun.“

Franz Grube kuulatas, kuni neiu sammud kadusid. Siis suleti uks ja Johanna astus voodi ääre, ulatades talle roosid. Haige võttis nad värisevail kätel, surus nad näo vastu ja hingas sügavalt nende lõhna enesesse. Tasa laskis Marschall ta patjadesse tagasi libiseda.

„On nii vaikne,“ sosistas haige vähe aja pärast. „Mispärast ei käi kellad?“

Siis pani Marschall kella jälle käima, ja ta rõõmus tiksumine täitis õhku.

„Nüü on kena,“ ütles Grube rahuldusohkega. „Seda olen ma ikka armastanud — elu oma ümber. Siis oli mul ikka, nagu

elaksin ka mina veel — minevikus.“ Ta kutsus sõbra ja õe omale ligemale. „Üht peate mulle lubama. Kui ma nüüd suren —“

„Sa ei sure, Franz — —“

„Kui ma nüüd suren, ärge laske ühtki leinapidustust korraldada. Üht surnut ei maeta kahte korda. Ühe korra matsin ma end juba ise, pisaratega ja purustatud südamega — ja kõigeaga, mis sinna juure kuulub. Nüüd on see aga nagu ülestõusmine. Ja teie, armsad inimesed, peate mind ikka enda keskel elada laskma. Lubage seda mulle.“

„Franzel — —“

„Ma tahaksin, et see nii oleks, nagu ei puuduks ma üldse. Ainult mitte surmalaulu! Laulge mulle mu elulaulu. Sest ma tundsin kord ise, kui ilus on elu, ja ma oleksin heameelega elanud.“

„Kõik, kõik täidame, mis sa soovid, Franz, usu seda. Ja nüüd puhka.“

„Ma lähen ju nüüd varsti. Johanna eest on muretsatud, ja sina, Richard, ei anna ju elus kellelegi alla. Kui teil hästi läheb, siis mõelge ka kord selle väikese neiu peale, kes mulle need lilled tõi. Temale on seda kõigest, keda ma maha jätan, kõige enam tarvis.“

Ta hingamine muutus kiiremaks, ja rahustavalt pani Richard Marschall oma käe ta niiskele otsaesisele.

Siis tuli arst. Läbivaatamine kestis ainult mõned minutid.

„Täna tohite ühe klaasi sektit juua, härra Grube.“

„Ma tean seda, härra doktor. Ma joon selle teie terviseks.“

„Teie olete väga tänulik inimene,“ pomises vana majjaarst, surus oma hoolealuse kätt ja läks.

„Päeva jooksul kustub ta nagu küünal,“ ütles ta väljas Marschallile.

Marschalli kurgust tungis luksumine.

„Tasa, tasa, Jumala pärast! Suriija viimased tunnid on pühad. Tehke kõik ta meeleheaks, mida te ta silmist veel võite lugeda. Ta oli ju algusest peale rõõmu sõber, — laske siis ta lahkuminegi selline olla. Jumalaga mu tubli, noor sõber!“

Põlevail silmil vaatas Richard Marschall mehele järele, kes nägematus kirstus välja kandis Grubemaja lootused. Ta oleks talle järele tahtnud rutata, teda vannutada. Aga liikmed ei kuulanud sõna. Tammepuust uks suleti tumedalt. Ja Richard Marschallile näis, nagu oleks järgi jäänud mingi õhutu ruum.

Ta püüdis hingata ja sundis oma mõtteid

rahule. Arsti manitsus tuli talle meele. Ta sirutas end, läks tuppa ja tõi surijale kindlal käel talle lubatud seksti.

„Meie tubli arsti terviseks,“ ütles Franz Grube ja tühjendas selle. Siis palus ta: „Anna mulle veel üks klaasitäis.“ Ja kui Marschall selle täitnud oli, tõstis haige selle õe ja sõbra poole.

„Elu, ma joon sulle!“

Siis muutus kõik jälle nii vaikseks, nagu oleks uuesti alanud öö. Ja ometi paistis julgustav suvepäike selgesti tuppa ja otsis, otsis . . .

Jälle ärkas haige. Ta silmad vaatasid kiirelt oma ümber.

„Soovid sa midagi, Franzel?“

„Jah,“ sosistas haige, „ja teie peate seda täitma. Tasa, midagi vasturääkida! Kõnelemine läheb mulle — veidi raskeks. Nii siis, teie peate minuga nüüd juba — jumalaga jätma. Ja Richard peab — klaveri ääre istuma. Kas te jõuate ta siia lükata? See on kerge. Johanna, majaemakene, sa istu — tema kõrvale. Teie olete ju — elu-aegsed sõbrad — ja ma tahan — teid mõlemaid näha. Ja kui ma siis märku annan — — siis — tõuske rahulikult üles, ja — minge välja.“

Nad ei rääkinud sõnagi. Nad lükkasid klaveri ettevaatlikult kõrvaltoast haigetuppa ja astusid jumalagajätmiseks ta voodi juure. Valusa jõupingutusega hoidsid nad pisaraid tagasi, sest nad nägid rõõmuläiget haige silmis. Seda ei tahtnud nad talt võtta.

„Ela hästi, Johanna! Sa sügav, õnnelik loomus. Sina oled rahu. Ja sina, mu Richard, sa päikeselaps. Sina oled rõõm. Ah, ma tahaksin suudelda teid.“

Siis kummardasid nad tema üle ja suudlesid teda tuksuvail huulil.

„Mängi nüüd,“ palus haige, ja ta hääli oli peaaegu kuulmatu.

Siis istusid nad klaveri ääre — ja Richard Marchall mängis; vaikkeid, unistavaid, kurbi motiive. Siis nägi ta, et Franz Grube rahutuks muutus, ja kohe nõidus ta klahvidelt rõõmsaid helisid, üks rahvalaul teise järgi kostis haigele kõrvu.

Franz Grube oli, naeratusena huulil, uinunud. Ta hingamine muutus vaiksemaks ja vaiksemaks.

Ja ikka jälle mängis Richard Marschall, kevadest ja armastusest, noorusest ja õnnest. Johanna Grube oli end sügavasse tugitooli nõjatanud, ja ta liikumatult näo üle veeres pisara pisara järele . . .

Oli juba lõunaaeg. Nad ei olnud märganud seda. Siis katkestas Marschall mängu.

Franz Grube istus sirgelt omas voodis. Ilma abita olita end üles aidanud. Ja nüüd andis ta neile mõlemile käega märku. Teie olete seda mulle lubanud, seisis ta tungivas pilgus.

Richard Marschall tõusis. Tugeva tõmbega haaras ta Johanna käe, saatis veel ühe pika pilgu sõbra poole ja lahkus, ilma ümbervaatomata, neiuga toast.

Franz Grube oli patjadesse tagasi vajunud. Surmavõitlus algas. Ta käed silitasid valgeid linu. Nüüd leidsid nad roosid, ja kramplikult pigistusi sõrmed ümber varte.

Siis kerkis nagu arusaamine ta silmisse. Ta võitlevast rinnast tungis midagi välja, ta huuled sosistasid midagi — see oli võõra naise nimi.

Ja üksi, roosid rinnal, võitles ta oma viimast võitlust.

Pikad, väsinud liikmed sirutusid, ja siis vaikus kõik, jäi rahule.

Franz Grubet ei olnud enam. — — —

— — —

Ja samal tunnil, mil Franz Grube astus tundmatusse tulevikku, astus Helga Nuntius samuti, kuigi teistsugusse, tundmatusse tulevikku.

Sellest hommikust, mil ta viimati Grubemajast oli lahkunud, täitis mingi rahutus ta südant, millest ta isegi õieti aru ei saanud.

Ammu enne töö algust tuli ta konservatooriumi, kõndis ruumides, kus ta õppinud oli, ja rahutus ta hinges vändas temaga kaasas. Ta tahtis end uskuma panna, et see on lahkumismeeleolu, aga ta tundis, et see oli midagi muud, hirm eeloleva ees, mida ta ei tunnud. Tas olid aimused, vormita ja kujuta, ja ta naer muutus nutuks ning nutt naeruks. Täna, esmakordselt, igatses ta üht armast sõna, üht tugevat kätt, igatses oma isa järele. Iialgi enne ei olnud ta end isale nii lähedasena tunnud. Kui imelik, et ta täna temale mõtles . . .

Kui ta harjutustuppa tagasi pööras, leidis ta säält professor Falleri eest. Ka tema näis närvilisena; sest ta andis neiuale kiirelt käe, haaras aga ta käe uuesti ja hoidis seda nii kaua tungivalt oma käes, et neiu piinlik hakkas.

„No jah! Nii siis! Lastest saavad inimesed. Kuis on siis see lõppotsus?“

„Mis siis õieti, härra professor?“

„Ah nii. — Ma arvan ju ainult. Kas te täna siis tõepoolest veel laulda tahate? Viimasel tunnil? Õppida pole teil vana Falleri juures enam midagi, võibolla ehk, et aegajalt ainult häält harjutada, kui te

liig palju olete juba majapidamisega tege-
mist teinud. Teie lähete välja kui suured
kunstnikud, ja jätate minu ilusasti varju,
sinna, kuhu päike ega kuuei paista. Mind —“

„Mis teil ometi on, härra professor?“

„Mul on päris Schubert'i meeleolu. See
on nimelt mu õnnetu armastus, see Franz
Schubert. See tundis kunstnikuhinge enam
kui ükski teine. Laulge mulle lahkumiseks
midagi Schubertist.“

Siis laulis neiu kogu selle imeliku tun-
dega, mis täna temas voolas, Schuberti:
„Sa oled rahu.“ Ja kui ta jõudis sõnadeni:

„Mu juure tule, ootan sind ammu,

Mu armsam, ära viibi enam sa!“

avanes üks ja Robert Braun astus tuppa.
Ta harjumuse vastaselt laskus ta sõnatult
toolile.

Professos Faller pööras pead. Laul oli
lõpul.

„Braun!“ hüüdis ta lühidalt.

„Härra professor!“

„Nüüd teie! Ka Schubertist.“

Siis laulis ka tema. Laiapäraline kogu
uhkelt sirgeks aetud, mingi sundiv helk
silmis, võitmatu omas laulus, nii vaatas ta
Helga Nuntius peale, lastes oma iseäraliku
hääle võimsalt kõlada, hääle, mille kõla
riisus mõtlemisvõime:

„Ma tahaks laulda palju, väga palju,

Kuid ainult armastusest laulan ma . . .“

See oli kunst, suur, jumalik kunst, mil-
lele kuulusid nad mõlemad. Ja mees nae-
ratas neiuale, ning neiuigi naeratas talle
vastu.

Laulu viimasel helil sulges professor Fal-
ler klaverikaane järsu liigutusega ja lahkus
toast, oma õpilasile ühtegi pilku saatmata.
Braun ootas, kuni üks oli suletud. Siis
astus ta ruttu Helga Nuntius juure. Veel
seisis laulja võidurõõm ta silmis.

„Preili Nuntius, mida olete otsustanud?“

„Ma esinen Kasselis ja reisin siis ühe
oma isa sugulase juure.“

„Miks mitte mujal?“

„Kassel on hooviteater. See on hea algus.
Mul on mu ema soovitus.“

„Ah mis — hea algus — soovitus! Inimesed
nagu meie ei vaja algust, meie asume kohe
esikohale. Ja meie soovitame end ise. Viletsust
näha, väikseltsel keskmisele ja keskmiselt
suurele lavale rännata — ei, preili Nuntius,
seda pole meil, Jumalale tänu, tarvis.“

„Teil kindlasti mitte.“

„Ja teil samavälhe. Igaüks meist üksikult
sunniks inimesi imetlema. Kui me aga kahekesi
läheksime, ajaks me nad vaimus-

tusse, ja ükski direktor ilmas ei julgeks
meiega teha teistsugust lepingut kui sel-
list, nagu me talle ise ette ütleme. Preili
Nuntius, meie hääled on üksteisele loodud,
nagu seda veel iial enne pole kuulnud.“

„Kui teie aga selles pettuksite?“ — —

„Selles ma ei pettu. Pealegi oleks pro-
fessor Faller seda teile ammu öelnud, kui
ta mitte poleks tahtnud teid ennem rahu-
likult lõpuni õpetada.“

„Ja — aga kuidas pean ma siis algama?“

„Preili Nuntius, ma olen juba selle eest
muretsenud. Minu agent on meile mu senise
edu tõttu juba reisu läbi Inglise- ja Shoti-
maa valmis seadnud. Sügisel laulame Bai-
reuth'is prooviks. Faller on meid seal juba
proua Wagnerile teatanud. Talvel külas-
tame Londonit, esinedes Covent-Garden-
Operis. Ja võidame me Baireuth'is, milles
ma ei kahtle, leiab järgmine sügis meid
Ameerikas. Kindlat palka meie ei võta, ai-
nult külaskäigu esinemiste eest. Meie ei
taha mitte käsitöölised, me tahame kunst-
nikud olla.“

„Kes seda suudaks! — — Nii kunstile
elada!“

„Meie suudame seda, preili Nuntius.“

Neiu vaatas talle silmi, ja ta teadis, et
mees tuleviku võidab.

„Preili Nuntius, kas lubaksite mind teie
emale kirjutada?“

„Milleks seda?“

„Et temalt ja sõna saavutada. Ta peab
ju oma nõusoleku andma meie abieluks.“

„Mina pean — pean teiega abielluma?“
sõnas neiu kahvatades. Ja äkki teadis ta,
mis tähendas see rahutus ta hinges, mis
tähendasid need aimused, mis ei võinud
naerda ega ka nutta.

Braun võttis takülmad käed. „Ja,“ ütles
ta, „ehk kui see teile enam meeldib: minu
kunstikaaslaseks.“

See sõna puuris end tugevalt neiu ajusse
ja ei lasknud seda enam vabaks. Ja kõik
unelmid elustusid ta hinges, nagu päeval,
mil ta oli astunud sellesse majja. Akkordid
värisesid õhus nagu nägematuilt kandleilt,
õrnalt tungides ta kõrvu.

„Preili Nuntius, andke mulle selleks
luba?“

Neiu seisis liikumatult, vaadates kaugusse.
„Preili Nuntius, meie teenime kunsti.
Kunst hüüab meid.“

„Ja,“ ütles neiu, „ma tulen teiega.“

„Meie mõlemad!“ ja mees pani oma käe-
varre neiu ümber. Neiu aga imestas omas
hinges, et ta teda ei suudelnud nagu peig-
mees pruuti . . .

Ta oli pruut.

Üks avanes praokile ja professori kortsu-line nagu piilus sisse.

„Astuge aga jälle sisse, härra professor. Minu pruudil pole midagi selle vastu.“

Siis tuli professor, raputas nende käsi ja kõneles Helgale midagi, kes teda aga vaevalt kuulas.

„Teate mis, äriline külg, preili, äriline külg on priima. Teie mõlemad äratate juba tähelepanu. Ja pealegi — nagu öeldud, pealegi — nii siis: soovin õnne!“

Koputati uksele, lühidalt ja valjult. Valitseja seisis väljas. „Preili Nuntius, väljas seisab mees, kes teiega silmapilk kõneleda soovib.“

Üle eeskoja jooksis isand Bettermann tema poole. Neiu vaatas talle otsa ja märkas, et midagi erakorralist peab olema juhtunud, sest vanamees oli oma sinise põlle ette jätnud ja keerutas mütsi sõrmede vahel.

„Ta on surnud, preili.“

„Isand Bettermann!“ neiu vaatas talle ehmunult otsa. Kogu ta keha värises. Siis nuttis ta, nuttis, ja isand Johann Bettermann hoidis abitult ta pead, silitades oma laia käega ikka jälle üle ta pisaraist ülejutatud näo.

„Te peate tugev olema, preili. See on ju kurb küll. Jälle üks vana Frankfurti maja vähem.“

„Ma tulen silmapilk kaasa,“ ütles neiu ja otsis kindluseta pilgul Brauni.

Siis sõitsid nad koos Grubemajja, ja teel rääkis isand Bettermann, et härra Marschall juba kaks nädalat haigevoodi juurest ära pole läinud, sellepärast et surma juba olla aimatud. Aga sellest pole iialgi kõneldud, sest et Franz Grube enese pärast kedagi pole lubanud kurvastada.

Ja Helga Nuntius nägi sõbra väljasirutatud kuju oma ees ja nuttis uuesti, kuulmata Brauni manitsust, et ta end hoiaks.

Isand Bettermann aga rääkis edasi, et ta konservatooriumi ees kõiki härrasid oli kohanud, kes alati Grubemajas olid käinud rahvalaule laulmas, ja nüüd olla nad kõik teel, et surnud näha ja talle viimast au üles näidata.

Sõiduk veeres üle Tina tänava kivide —

Leinamajas istus Richard Marschall surnud sõbra voodi ääres.

Franz Grube lamas väljasirutatult valgel voodil. Ta nägu näis röömsana, rinnal hoidis ta roose, mis Helga Nuntius varahommikul temale oli toonud.

Siis koputati tasa ja aralt uksele, ja noored, eluröömsad konservatoristid, kes selles

majas enam olid sisse ja välja käinud kui konservatooriumis, astusid tuppa sügavtõsi-seil ilmeil. Nad läksid üksteise järele Johanna Grube juure ja surusid vaikides ta kätt. Ja tema juurest läksid nad Richard Marschalli juure, surudes ka tema kätt vaikides. Siis ümbritsesid nad voodi ja vaatasid tummalt lahkunule.

Kui üks uuesti avanes, ei vaadanud keegi ümber. Nad kuulsid küll vankuvaid samme, aga nad ei tohtinud siin olla uudishimulikud.

Ja siis põlvitas Helga Nuntius voodi ees ja nuttis.

Richard Marschall seisis voodi peaotsis. Ta oli neiu sisse astumas näinud, oli näinud, kuis ta end toas Robert Brauni käevarelt oli vabastanud. Nüüd teadis ta, et tänane päev temale oli kahekordne leinapäev. Helga Nuntius oli valinud . . .

„Armas preili,“ ütles Johanna Grube trööstivalt ja tõstis neiu üles; isegi sel tunnil leidis ta troosti võõrale valule.

„Mispärast ei lasknud te mind veel kord tema juure?“

„Sellepärast, et te talle armas olite.“

Siis nägi neiu roose surnu rinnal. Ja roosidelt vaatas ta edasi Marschallile ja Marschallilt Braunile. Ja ta tundis; et teda kolmekordne armastus oli ümbritsenud: sõbraarmastus, inimarmastus, ja see, mida kunst armastuseks nimetab. Ta mõtted läksid segi, silme ees virvendas, ja ta vankus. Siis astus Braun ja pani käevarre ta ümber. —

Richard Marschall seisis ikka veel liikumatult voodi peaotsis. Ta ei tohtinud mõelda oma kadunud armastusele. See tund pidi kuuluma ainult ta lahkunud sõbrale. Ta ei võinud mõelda, et see inimene seal pidi lamama nagu iga teinegi surnu. Franz Grube võis ometi nõuda midagi muud, iseäralikumad. Mitte igapäevaseid leinakombeid. Ta armsamat laulu!

Tasa algas ta laulu . . .

Ja kuigi sõnad leinameeleoluga imelikus vastolus seisis, ta teadis: see oli õige. See oli Franz Grube meele järele.

Noored lauljad kuulatasid. Siis mõistsid nad. Ja pool kuuldavalt hakkasid kõik kaasa laulma. Nad ei laulnud küll vanas röömsas rütmis, nad lausid nagu palvetades, pühalikult:

„Kadugu kurbus ja mured,
Vennad, eks naerata meil
Eluhommik nii kuldsest
Öitsevas nooruses veel!
Lööme nüüd kokku klaasid,

Tunneme südameis tuld —
Kuni õitsvad me haua tsüpressid,
Ja katab meid vilu muld!

Nii laulsid nad surnule elulaulu. —
Siis läksid nad välja, tagasi sellesse päeva, mille ees ainult elu seisab. —

Ja see laul kõlas Helga Nuntiusse kõrvus, kui ta Brauni käekõrval läks Johann Betermanni majja, see kõlas ta kõrvus, kui ta omas toas nuttes aknale toetus.

Siis kõlas keset seda valu nagu vali hää: Sa oled pruut.

Pisarad lakkasid veeremast.

Pruut? küsis ta ja otsis õnnetunnet.

Aga ta ei leidnud muud, kui vaid kartliku naeratus.

Nii jättis ta jumalaga. —

II.

I. p e a t ü k k.

Richard Marschall tuli peajaamahoonest. Tulles läbi Kuninga tänava, rõõmustus ta Frankfurti kasvavast ilust. Igakord kui ta vanas Mainilinnas lühikesel külaskäigul oli, jalutas ta tänavail üles alla, kuni ta uute ehitustega oli kodunenud.

Täna polnud Richard Marschallil aega uusi ehitusi vaadelda. Oli hall, niiske novembrikuu päev, õhus hõljus udu, mis näis mässuvat ka inimhingede ümber, kui nad end väljanututa tahaksid äkilises, seletamatus leinas. Aga Richard Marschall oli täna mõistlik. Sirgelt sammus ta edasi, käis kiirelt, ikka samast lõbusat laulviisi ümisedes.

„Lõpuks!“ ütles Johanna Grube, kui ta vanas ümmarguste akendega toas ta käsi hoidis.

„Lõpuks! Teie näitate end nüüd nii harva, armas Richard, nii harva, et ma õieti ei teagi, kas on sellest pool aastat, või koguni aastaid möödunud, millal te viimati Frankfurtis olite.“

„Amet ja au, Johanna. Töö ei lase mind vabaks.“

„Te töötate liig palju.“

„Liig palju? Teie ei usu, kui palju tunde on õigel päeval! Aga nüüd ma jään homseni.“

„Tulge!“ Ja nad istuvad akna juure, millest võis näha kogu tänavat.

„Laske end vaadelda,“ ütles neiu. „Ma pean ju kindlaks tegema, kas härra õuekapellmeistri näojoontest ka veel endine Richard Marschall välja paistab.“

„Ma kardan, rohkem kui see härra õuekapellmeistrile meeldib.“

„Seda parem. Ärge unustage, et see tähtis pole, kuidas armuline vürst teiega rahul on, vaid see, kuidas vanad sõbrad teiega rahul on.“

„Siis lugege mu näost rahulikult, mida leiata.“

„Silmad? Noh, need on selged; võiks öelda, kergemeelsus on muutunud tõsiseks rõõmuks. Aga suu ümber on veel kõik vanad vaimud elavad. Kuidas võiks küll see sisemine inimene välja näha?“

„Sisemiselt on käesoleval hetkel kõik täiesti kihamas ja keemas.“

„Mis see siis jälle tähendab?“

„See tähendab, et olen praegu inimene, kes ei tea, kuidas rõõmustada, kes tahaks üles karata ja teiega läbi toa tantsida ja laulda kui meeletu, ja naerda: homme viib mu tee Hamburgi! Hamburgi!“

„Ja siis rõõmustan ühes teiega, kui mulle ütlete, miks?“

„Minu uus ooper valmib, ja toredasti.“

„Siis õnnitlen südamest!“

„Ja kes laulab peaosas? Arvake!“

„Õelge teie seda mulle, sest see näib olevat ju peaüllatus.“

„Ja on ka. Proua Braun-Nuntius laulab peaosas.“

„Helga — —?“

„Helga!“

Johanna pühkis käega aknaruudult ähmas ja vaatas välja. Ja Marschall nägi, kuidas ta sügavasti hingas.

„Kas ei pea teie seda võiduks, Johanna?“

Neiu noogutas peaga ja ei vaadanud üles. Siis aga vaatas ta mehele otsa ja noogutas uuesti.

„Johanna, teil on midagi südamel. Te tahaksite mulle midagi öelda. Miks ei tee teie seda?“

„Jutustage mulle oma uuest ooperist. See on parem.“

„Te teate, et ma seda praegu ei või. Ma kuulun inimeste hulka, kes asjadele silma peavad vaatama.“

„Usute, Richard, et see teile hea on. Helga Nuntius — proua Braun-Nuntius jälle näha?“

„Kes võib seda ütelda? . . . Mina võin vaid öelda, et minus suur, sügav rõõm asub.“

„Viis aastat on möödunud ajast, mil nägite teda viimati. Ta pole kindlasti jäänud endiseks.“

„Mulle on ta endiseks jäänud.“ Richard Marschall kummardus ettepoole ja haaras neiu käed. „Johanna, on inimesi, kellel igasuguseid armuseiklusi on olnud, kuid

siiski vaid üks armastus. Kellele ei tähenda midagi viis, ega ka viiskümmend aastat, kui see armastus neisse on asunud, armastus, mis kõik möödunu kustutab! Olgu ta muutunud milliseks tahes, kas helitatud, tujukaks primadonnaks, kuulsaks ilmadaamiks või vaeseks, vaikselt inimlapseks, mulle on ja jääb ta Helga Nuntiusseks, kellega sõitsin Mainil ja rändasin Taunusel. Mulle jääb ta naiseks, keda armastan.“

Ta najatas end jälle tagasi. Ja siis säras midagi poisilikrõõmsat ta silmis. „Minus asub vaid suur, sügav rõõm.“

„Te peategi olema rõõmus, sest see annab teie kunstile jõudu.“

„See on mind aidanud siia jõuda. See algas siis, aastal, mil Helga Nuntius konservatooriumi tuli ja mina oma esimese ooperi „Merlin“ kirjutasin. Tookord istusin ma tihti öid üleval, kui ma Franzi juurest tuln, või lõbusast sõpradeseltsist. Ja kui ma tööjuurest tõusin, ei teadnud ma, kes seda kõik paberile oli pannud. Ja kui Helga Nuntius Robert Brauniga abiellus ja väljas ilmas au ja raha kogus, siis istusin mina väikese kapellmeistrina Würzburgis ja ei mõelnud muule, kui vaid sellele, kuidas see teda rõõmustaks, kui ta mind ka nii tõusmas näeks. Siis matsin ma kurbuse ja hakkasin rõõmsana tööle. Siis tuli „Merlin“ esietendusle Weimaris, ja nimi Richard Marschall sai esimese tähenduse. Sel õhtul kirjutasin ma Helgale kaheksa lehekülje pikkuse kirja, milles teda lihtsalt sinatasin ja tänasin. Siis põletasin kirja ja lasksin tuult tuha laiali kanda. Nii segane võib inimene olla. Kui ma siis järgmisel aastal Lõuna-Saksa õueteatrisse pidin minema, sain vastuse. Mu salakiri oli tuulest vist õigesse kätte kantud. Ja, ja, tõepoolest. Helga Braun-Nuntius õnnitles oma endist noorepõlve sõpra. Kuus sõna ainult. Mulle aga näisid nad samapaljude lehekülgedena. Ja sellest ajast teadsin ma, et ma ialgi teisiti ei saa töötada kui rõõmsalt. Ja rõõm on võit. Nii lõin ma oma uue ooperi.“

„Sellele vaatamata, et Helga Nuntius enam teile ei või kuuluda? Mitte enam nii, nagu te seda kord soovisite?“

„Sellele vaatamata. Ma armastan teda, täiesti ainult enesele.“

„Ja te tahate seda talle öelda?“

„Aga, Johanna! Kuidas tuleb ometi selline tark olevus niisugusele mõttele?“

„Ta on Robert Braunin naine,“ ütles Johanna Grube. „Teie ei saaks sellest üle.“

Richard Marschall tõusis ja sammus läbi toa. Ja keegi ei rääkinud enam.

Siis kõlas toa sügavusest mehe hää rahlulikult ja selgelt.

„Kui ta vabaks saaks, Johanna, siis saaksin ma sellest üle. Johanna, mul on veidi enam energiat kui just vajalik oleks. Mehelikkus minus kandis alati pead väga kõrgel. Ja kui päev saabus, mil ma teadsin: täna abiellub Helga Nuntius, siis kannatasin ma piinu, milliseid ei mõista kirjeldada. Ja ma mõtlesin, et ma seda enam ei suuda kanda, ma hullun. Mitte sellepärast, et ma tema kaotasin, vaid sellepärast, et üks teine mees oli ta võitnud. Üks teine mees! Sellest pildist ei saanud ma enam lahti. See tegi mulle nii suurt valu, et pidin hoigama sellele mõeldes. Hoigama meeleheitlises vihas ja piinavas, hirmsasti piinavas valus.“

„Mõistate te mind, Johanna?“ küsis ta lühikese vaheaja järele.

„Ma mõistan teid.“

„Tookord tähendab, tookord arvasin ma: nüüd on kõik möödas. On jäänud vaid rusuhunnik. Teate, see liigub lakkamatult läbi pea ja räägib piinavalt selgel häälel: on jäänud vaid rusuhunnik — on jäänud vaid rusuhunnik. Ja sealjuures naeratakse ja imestatakse, kui mõistatuslikult korrapäraselt lööb süda. Ainult rinnal oli mingi surve. Ja see ei kadunud. Sest ainus mõte: ta on annud end ühele teisele, aitas, et seda veel tugevamaks teha. Vaadake, Johanna, see oli egoism. Pime, paljas egoism, mis alati oma armastatud „minu“ meelitatuna tahab näha ja vihastab, kui keegi teine oma isikule sedasama soovib ja — õnnelikum on.“ —

Siis istusid nad lauas ja vana teenija talitas. Ja kõneldi möödunud päevist ja õhtuist, mil rahvalaulud Grube majas kõlasid ja Franz Grube nikerdatud kirikutoolil akna all istus.

Franz Grube . . .

Nende silmad niiskusid kui nad temale mõtlesid, ja Richard Marschall tõstis klaasi ja jõi sõbra mälestuseks. Ja nad rääkisid sõpradest, kes Frankfurti konservatooriumist olid välja läinud — ja enne kui nad aru said, olid nad jälle Helga Nuntius juure jõudnud.

Richard Marschall võttis oma kirjatasku, tõmbas sellest ühe pildi ja ulatas selle sõbrannale.

„See on tema.“

Kaua vaatles Johanna Grube ülesvõtet, mis viimase Ameerika hooaja nimetust kan-

Kaitseliidu laskevõistluste uued meistrid.

Kaitseliidu üleriiklikkudel laskevõistlustel 21. ja 22. augustil s. a. tulid meistriteks: A. Toim, Ed. Sihw, ltn. Silber, G. Russmann, J. Trumm, (istuvad esireas), J. Kärner, A. Liiver, A. Sütt, ltn. Kütt (seisavad).

dis, ja trükitud allkirja: „Helga Braun-Nuntius.“

„Saatis ta teile selle?“

„Ei, ma ostsin ta.“

„Ta on pidanud, mida ta lubas. See on tähelepanuväärselt läbitöötatud pea. Ainult silmis, seal puudub ikka veel noorus, enam veel kui ta lapsepõlves.“ Ja õige tasa lisas ta juurde: „See pole sugugi rõõmus pilt.“

„Aga geniaalne,“ vastas Marschall uhkelt.

„Kas teie ei näeks pigem, et ta rõõmus oleks?“

„Ah, Johanna, mis tähendavad seal minu soovid! Aga nüüd peate ka teada saama, kui õiglane ma olen. Siin! Härra Robert Braun, esimene tenorist vanas ja uues ilmas. Na, siin on teil ometi rõõmus pilt. Kas ei näi see kelm nii rõõmsana, nagu oleks tal iga pooltund palgapäev?“

Neiu naeris ja vaatas siis pilti. „Ilus inimene . . .“

„Kui te mulle hõbedase Lohengrinirüü ümber panete, pole ma ka mitte inetu.“

„On see nüüd kadedus või ettekujutus?“

„See on suurepärase illusioon,“ ütles Marschall ja pani pildid jälle ära.

Siis pidi ta oma uuest ooperist jututama, ja ta istus klaveriääres ja mängis lõunani. Oli nagu laulaksid inimhääled muusikariistalt, igivanast minevikust, mil kired suured olid nagu inimesed, mil mees, keda armastus oli tabanud, end valus õn-

nistatuna tundis ja pead tõstis krooni või surmava noole vastuvõtmiseks. Armastuse pärast. —

Õhk oli täidetud helidest ja verigi oli neist täidetud, nii täidetud, et Johanna Grube oma põski põlevat tundis ja ta teisiti ei suutnud toimida, kui teda hütüda: „Richard, Richard!“

Mees laskis käed klahvidelt libiseda ja pööras end imestanult, aga säravail silmil neiu poole.

„Rahul?“

„Rahul?“ Laulda tahaksin ma seda,

teie „Hädwiga’t“, laulda ja elada! Minus on nagu viha, et ma kõik teistele pean jätma. Et ma muud pole kui see Johanna Grube, kes näljastele konservatoristidele võileibu valmistab.“

Ja äkki kadus temast kõik rahu ja enesevalitsemine, ta laskis pea kätele vajuda ja nuttis valjusti, nagu oleks ta sõbra sealoleku unustanud . . .

„Johanna!“ hütüdis Marschall ehmunult ja pani oma käe neiu õlgade ümber. „Johanna, mis teil ometi on? Ma mängisin teile liig palju muusikat. Ma teen ju puha lollusi. Nüüd aga tulge kord siia ja laske enesele öelda, et teie ju tuhatkorda rikkam olete, sest te mõistate näljastele konservatoristidele võileibu valmistada, kui et teie minu „Hädwiga’t“ laulaksite või muud kunstitööd teeksite. Laulutunnid maksavad Frankfurtis 10 marka tund, neid saate igalt poolt. Aga südameheaduse tunde, neid ei saa te kuskilt ka terve varanduse eest! Teie ei aima, kaugele tahaplaanile teie kõik jätate.“ Ta oli neiu õrnalt üles tõstnud ja ta pea oma õla vastu surunud.

„Mõtelge ometi, Johanna, kellele ma siis kõik peaksin pihtima, kui mul teid poleks. Ja nagu mul, nii oleks paljudel teistel. Pole naist, keda nii armastatakse kui teid.“

Siis kuivatas neiu oma pisarad ja jäi veel hetkeks vaikselt mehe õla najale.

„Kas lähete nüüd Bettermannide juure? küsis ta, „Nad rõõmustaksid väga.“

(Järgneb.)

Osló krahv.

Norra kirjanik **Sven Elvestad.**

4

Krag ja politseitsem vahetasid pilgu.

„Roim sündis mõni minut peale kella kolme,“ ütles ülem. „Kas ei olnud roimar mitte see musta mantliga mees?“

Krag raputas pead.

„Jäljed ei valeta,“ vastas ta. „Aga roimari oli ju kaassüüdlane. See võis see olla. Kuid sellegi leian ma kaheldava. „Kindralid“ ei lähe ise tulle.“

Teine valvur oli seisnud assessori maja ees pärast seltskonna lahkumist. Tema oli näinud paksu teenrit majast lahkuvat ja oli väga imestanud, et hulkur teda jälgis. Muidu polnud ta öö jooksul midagi erinevat märganud. Varahommikul aga oli majas valitsenud suur ärevus, kui märgati, et teener oli kadunud.

Teenri ja tüdruku ülekuulamine ei toonud päevavalgele midagi huvitavat. Juurdlusel selgus, et teener alles hiljuti oli assessori teenistusse tulnud. Küsimuse peale teatas Helgesen, et teener ennast kõik aja olla laitmatult üleval pidanud. Mõned teised majateenijad ütlesid ülekuulamisel, et mees mitu korda ööseti väljas viibinud.

Rentjee Bergi tüdrukult, kes vahetpidamata nuttis ja nuuksus, ei saadud mingisugust mõistlikku vastust. Mõlemad vangistatud salgased kindlasti mittemidagi teadvat rünnakust ja röövimisest.

Mõned küsimused Kragilt tegid teenri silmanähtavalt kohmetuks, aga ta toibus kohe ja vastas. Viimaks võttis detektiiv taskust ameeriklase paberikuuli, mis see teenrile kandelaualle poetanud. Ta avas sedeli ja esitas selle teenrile.

„Siin on käsk teie härralt,“ ütles ta.

Teener võttis paberi ja luges läbi. Krag nägi, et ta võpatas. Kuid kohe võitis ta selle liigutuse ja andis sedeli Kragile tagasi.

„Ei mõista, mu härra,“ ütles ta. „See paber ei ole vististi mitte mulle määratud. Mina ei oska mõistatusi lahendada.“

Seega lõppes ülekuulamine esialgul. Aganad jäeti aresti alla ja viidi kongidesse tagasi. — —

Roim oli päevalehtedele loomulikult kõmusõnumiks. Politsei vastu tunti nüüd huvi. Üteldi palju ilusaid sõnu Gräffi kohta, kes „kohusetäitmisel langenud“. Kõik lehed kõnelesid Gräffist kui jõugu vastu peetud võitluse juhust. Seletus, mille

ajalehed vististi politseist saanud ja mille otstarve oli läbipaistev. — —

Asbjörn Krag oli kogu päeva tegevuses. Kell üksteistkümmend lahkus ta büroost. Kell kaksteistkümmend oli tal kõnelus ülemusega. See kestis tublisti veerandtundi. Kohe selle järele oli ta promenadil. Ilusal sügiseilmal see otse kubises jalutajatest.

Krag oli üksipäi, erariides, teretas siin ja seal tuttavaid ja jäi viimaks seisma „Grand Hoteli“ nurgale, kus ta ühe sõbraga vestles.

„Mõne minuti eest oli siin kõmulik asi,“ ütles see.

„No noh? küsis Krag hämmustades.

„Jah, keegi härra sõitis tänavat mööda alla hobustega, milliseid siin veel pole nähtud.“

„Kes see härra siis oli?“ küsis Krag ükskõikselt.

„Jah, seda ei teadnud keegi täpselt. Aga räägiti kellestki ameeriklasest, tagasitulnud

Prantsusmää praegune president Albert Lebrun, kahurväe majorina võitis osa Maa ilma sõjast 1915. aastal. President Albert Lebrun on pärit talupoja seisusest, sündinud 29. aug. 1871. aastal Mercy-la Haut lähedal, Prantsusmaal.

norralasest-ameeriklasest, kes olla põhjatu rikas. Ja kui ta ei oleks Naabob, siis oleks tal ka varsti ots, sest nagu räägitakse, ta otse külvavat raha. Näe, seal ta tulebki jälle. Nüüd teiselt poolt.“

Vuhises lähemale väike, kerge troska, mille ees oli kaks toredat hobust. Kui ta Kragist mööda vuras, tundis see ära julge hobusejuhi: see oli mr. Nelson.

Rahulikult istus ta ja vaatas oma ette kummalise, nagu tardunud pilguga. Tahab ta oma üleolekut näidata, mõtles Krag, või — aimab ta midagi! Silmanähtavalt ei märganud ta mitte meelitavat tähelepanugi, mida ta tore sõiduk äratas. Ta pööras Drammensvejele ja kadus lähemal hetkel.

Vaevalt oli ta Kragist mööda sõitnud, kui see sõiduteele ruttas ja midagi tolmust hakkas otsima, nagu oleks ta midagi ära kaotanud.

„Mis sa oled kaotanud?“ küsis sõber.

„Ei midagi,“ vastas Krag ja tuli kõnnitaele tagasi. „Tahtsin vaid kord vaadata ameeriklase troskaratate jälgi. Sellised gummirattad huvitavad mind. Nagu sa tead, kuulub gummirataste uurimine minu erialasse,“ lisas ta veel, kergitas kübarat ja läks tänavat mööda alla.

8. Öö telliskivitehas es.

Hakkas pimenema. Liikumine tänavatel vähenes. Enamik ärisid oli juba kinni. Pak-sud sügisunud laskusid linnal ja tihendasid pimedust. Terav põhjatuul pubus hooti pikuti tänavaid.

Oli öö peale detektiiv Gräffi tapmist. Kaks meest olid parajasti hiilimas telliskivitehasesse. Suured telliskiviahjud olid päevapikkusest leegist läbisoojad ja kes seal koha leidis, oli ööti hästi kaitstud. Enamasti ei olnud see ka mitte väga raske. Sest platsi ainus valvur magas hoopis teises küljes ja ei hoolinud palju valvamisest. Isegi kõige pahemad roimarid, kes siin sooja kohta otsisid, ei võinud siin ju suurt kahju teha.

Tulijad — üks noorem ja üks vanem, kel üle näo ulatas must täishabe — näisid pimedusest hoolimata kergesti orienteeruvat. Ainult siin-seal libisesid nad libedal savipinnal ja määrised endid tublisti. Viimaks jõudsid nad suure ahju juurde. Seal seisatasid nad pisut aega ja kuulatasid. Kui nad aga midagi kahtlast ei kuulnud, võttis noorem neist ühe määratud laua ja pani selle libamisi ahju najale. Nii ronisid nad määratud ahju peale, mille kohal sei-

sis katus. Katuse ühest kohast oli paar lauda välja murtud — selle augu kaudu ronisid nad sisse.

Suur telliskiviahji oli ümmargune kui kummulipöördud katel, ehitatud kivist ja tsementeeritud. Kivid olid alles soojad.

Mehed roomasid ahju keskmisele osale, kus see kõige soojem oli. Kui nad pisut aega olid lamanud, hakati nende lähedal sosistama. Varsti peale seda tundis noorem neist tugevat kätt, mis ta õlast kinni kah-mas.

„Kes on?“ küsis kare hää.

„Isaak ja Reinart,“ vastas vanamees, kel oli must habe.

Siis roomas nende juurde veel üks kogu, nii et neid sai neli. Nad istusid üksteise juurde. Ühel neist oli piip suus ja selle tuli välgatas aegajalt.

Nad istusid tüki aega vaikides ja kuulasid. Siis ütles musta habemaga mees, kes ennast oli nimetanud Isaakiks:

„Politseid ei ole?“

„Mitte küüneväärtki,“ vastas keegi teine. Isaak ei paistnud aga rahule jäävat.

„Ma kuulen aga sosistamist,“ ütles ta vi-gases norra keeles.

„See on Jakob Fiskeri vana, kes endami pomiseb,“ seletas teine. „Magab seal tagapool. Muidugi on ta jälle joobnud, see siga!“

Siis jäi kõik vaikseks; isegi sosin, virin ja nutt teatud nurgas oli lakanud olemast.

„Siin minu ees lamab veel üks mees,“ sosistas noorem mees, tatarlane Reinart.

„Jah,“ vastas teine. „Keegi joobnud hulkur tuigerdas õhtul siit „juristi“ seltsis mööda. Nad läksid mäest alla ja sattusid tülli, kuulsin hiljem seal all kära. Pool tundi hiljem hiilis ta siia. Siis oli ta veel enam purjus, peale selle verine. Nüüd lamab ta seal ja magab. Ja norskab kui karu. Peale tema ja vanaeide pole siin kedagi.“

Musta habemega mees näis sellest aru-andest olevat rahuldatud. Ta võttis oma mantlitasku sügavusest piibu, täitis selle tubakaga ja süütas põlema. Selle juures tuli ta suust kare hää, mis pidi küll olema naer ja ütles:

„Yes, oleme poonud võõra.“

Tuletiku leek valgustas ta nägu. Oma suure suuga, kollakasroheliste silmadega ja ja kangete juustega tuletas ta elavalt meelde röövloom. Oma piipugi imes ta röövloomalise mugavuse urinaga.

Mehed roomasid veel koomale ja vestlesid viimaste päevade tegudest sosistades.

9. Oslo krahv.

„Nüüd peaks ta õieti ju tulema,“ ütles Isaak natukese aja pärast. „Krahv ei lase ennast harilikult oodata, ehk olgu siis, kui tal politseikoerad on jälil.“

Ta tõusis ja roomas katuseaugu juurde, et sealt kokkuräägitud märku anda. Võttis taskust väikese laterna, valgustas sellega läbi avause, tõstis ta kõrgele, ise selle juures välja vahtides ja vastusignaali oodates. Siis läks ta augu juurest äkki kaugemale.

„Neetud!“ pomises ta läbi hammaste.

Ettevaatlikult roomas ta üle ahju ja satatus purjus mehe peale. Valgustas laternaga ta nägu. Hulkur magas raskesti. See oli vanem joodik, kel seljas katkised, määratud riided. Ta nägu näitas rusikahoobi jälgi ninal ja oli üleni verine.

Isaak raputas teda ägedasti; magaja aga ainult urises, pööras teise külje ja magas edasi. Nüüd jättis Isaak ta rahule ja roomas seltsimehe juurde tagasi.

Möödus pool tundi ja uuesti andis Isaak märku. Varsti selle järele kuuldi väljas katuseaugu juures tasast krabinat. Neli meest istusid liikumata ja näisid vaevalt hingavat. Siis kuulsid nad üht inimest august sisse roomavat. Siis jäi kõik jälle vaikseks.

„See on tema,“ ütles Isaak valjusti.

Samal hetkel valgustati ruumi kõva elektrilaternaga heledasti, kuid see valgustus kustus kohe jälle.

„Kõik korras?“ küsis üks hääl.

„Kõik korras!“ vastas Isaak.

„Oleme üksi?“ küsis hääl uuesti, seekord tasemini.

„Siin on kaks joobnut, aga nad magavad kui karud. Hädaohtu ei ole.“

„Mulle ei meeldi, et siin on veel teisi,“ ütles tuliija. Ta viibis nüüd just nende juures.

„Võimatu oli neid siit eemale hoida,“ seletas Reinart. „Nad oleksid liiasti kõra teinud.“

Võõras võttis nüüd, nagu enne Isaak, hulkuri juures läbiotsimise ette. Vanaeite näis ta tundvat. Temale heitis ta vaid ainsa pilgu ja jättis ta rahule.

„Kedagi teist ei ole?“ küsis ta.

„Ei.“

„Pidage seal seda poissi silmas. Keegi ei või teada. . . Pealegi näib ta olevat selline, keda ei tarvitse karta.“

Ütles ja istus teiste juurde.

„Eile öösel polnud meil õnne,“ algas ta.

Isaak naeris lühidalt, urisevalt.

„Täna öösel võib meil seda ju rohkem olla,“ ütles ta.

Praegune prantsuse president Albert Lebrun tagavaraväe nooremleitnandina 1892. aastal.

Teine katkestas ta sõnad lühidalt.

„Nüüd jätame järele, Isaak. See on liig julge ja ebataark mäng. Mul on teised kavatsused. Areneb suur asi.“

Tema sõnad võeti pomisedes vastu.

„Vajan raha. Ja teile kukub sealt ka ilus summakene. Nii siis kuulake. . .“

Äkki peatus ta. Teised võpatusid.

Hulkur oli teinud liigutuse, nagu tahaks ta ärgata. Ruttu kui välk seisis Isaak tema kõrval ja kummardas ta kohale. Kuid kohe oli ta jälle rahustatud. Hulkur magas edasi ja norskas nii, kuidas norskavad need, kes on täitsa purjus.

„Kui peaks meile keegi risti teele tulema,“ jatkas tuliija, kui Isaak jälle tagasi oli roomanud, „siis tead, mis sul tuleb teha. Aga suure löögi jaoks on meid vähe. Vajan veel mõnda ustavat meest.“

„Neid saab kergesti,“ ütles Reinart.

„Loodetavasti.“

„Vajan neile anda vaid väikese osutuse,“ arvas tatarlane.

„Ja mis osutus see oleks?“

„Et peavad teenima Oslo krahvi. . . Sellise juhi ümber koonduvad kõik julged

mehed meeleldi,“ lisan ta peaaegu vaimustatult.

„Arvad?“ ütles Oslo krahv lõbusasti. „Ja nad ei pea seda ka kahetsema,“ sõnas ta tõsisemalt. „Peale vanade meeste vajan veel kaheksa meest.“

„Peate saama nii palju uusi kui soovite,“ pomises Isaak. „Kõik tahavad meeleldi kaasas olla, kui Oslo krahv neid juhib. Kui me aga midagi uuest plaanist tohiksime teada. . .“

„Täna veel mitte. Küll aga homme. Asi nõuab julgust, tahet ja jõudu, seda enam, et meid see kaval detektiiv jälgib. Õnnestub see aga, siis oleme kõik rikkad — kuni lähema korrani.“

„Küll ta õnnestub,“ hüüdis Isaak. „Kui krahv meid juhib, siis ei äpardu ial midagi.“

„Jah, sina, Isaak, pead kõige esmalt selle eest hoolitsema, et plaan õnnestub. Tabatakse su, siis oled kadunud. Tarbekorral põruta, kui see teisiti ei lähe; üks enam või vähem ei tähenda midagi. Aga ära löö jälle viltu nagu äsja öösel.“

„Ei, ei, siin võite olla kindlad.“

Isaak naeris oma lühikest, urisevat naeru.

„Nüüd ma lahkun,“ jätkas krahv. „Homme kell seitse õhtul kohtame siin jälle. Võimalik, et plaani juba homme öösel kella kahe ja kolme vahel teostame. Sellepärast ootan, et muretsete mulle neli ustavat meest, keda vajan.“

Elektrilaterna terav valgus välgahtas uuesti, et krahvile teed näidata läbi angu ja määratud lauda mööda alla libedale teele, kuni ta oli jõudnud maanteele. Seal pistis ta laterna jälle taskusse.

Ruttu läks ta linna. Sagena juures ootas teda kinnine troska. Paistis, nagu oleks ta tahtnud sellest mööduda, kuid äkki avanes troska ja ta lipsas sisse. Silmapilk veeres troska linna poole minema. — —

Hommikul, umbes kell kaheksa, istusid Asbjörn Krag ja politseiülem sisemises büroos.

„Noh, jõuk kavatseb jälle uut lööki,“ teatas Krag. „Arvatavasti veel suuremat ja kardetavamast senistest. Seda tahetakse juba võib olla täna öösel toime panna.“

Varitsesin neid täna öösel. Nad peavad öösel koosolekuid ühendatud telliskivitehaste ahju peal. Seda minu oletust kinnitasid rattajäljed teel telliskivitehase juurde. Need olid kerge, väikese troska gummirataste jäljed. Sain teada, et teatud troska sealt hommikul kell kümme oli mööda sõitnud. Jälgedest nägin, et ta oli tehase ees peatanud ja umbes viis minutit seal seisnud.

Päevajooksul nentisin ma, kes oli troska omanik. Ma juba arvasin, et tema see peab olema.

„Kes tema?“

„Roimaritejõugu pealik.“

„Ja mis pidi ta oma toredas troskas seal tegema?“

„Ta tegi, nagu oleks sooritanud jalutus-sõidu. Telliskivi tehase juures on hobusejootmiseks kaev. Nii oli tal kõige parem põhjus seal peatuda. Tema mõte on ju selge. Tahtis teistele mingisugust teadet viia, võib olla mõne oma mehega rääkida, kes sel ajal tehases viibis, ja järgmiseks ööks kogu jõuku koosolekule kutsuda. Pealegi oli mees troopikast hädaohus. Vaja oli teda igal juhul hoiatada. Noh, nagu öeldud, pärast lõunat, jalutamise ajal, nägin ma meie sõpra üldise tähelepanu all Karl Johani tänavat mööda alla sõitvat.“

„Oli see see, kes sõitis kahe valge hobusega?“ küsis ülem.

„Jah, tema. Niipea kui ta oli möödunud, jooksin ma tänavale ja mu kahtlus tõestus. Täpselt samad rattajäljed. Sellest ma järeldasin, et ta väga tähtsaks oli arvanud inimestele tehases veel täna märku anda, et täna õhtul või öösel seal üleval midagi sünnib. Ja sellepärast otsustasin ma neid seal jälgida.“

Õhtu eel käisin ma hulkuri riietes kõrtsist kõrtsi, kohtasin põhjalangenute karje ja pummeldasin nende seltsis edasi. Viimaks olid nad kõik purjus ja mina tegin, nagu oleksin olnud neist kõige enam täis. Läksin nende seltsis tehastest mööda, kus jõuk asetses. Ja siis tegin ma sellist kära, et nad meid pidid märkama. Siis algatasin ma tüli, et sedaviisi ühega nende kaaslastest, tuntud kaklejaga, löömingusse sattuda. Ja kui ma mõne lopsu olin saanud oma ninajuurele, nii et mul veri ninast purskas, siis lahkusin neist ja roomasin tehase ahju peale, kus minu tulek erilist tähelepanu ei äratanud. Esialgul oli seal ainult kaks jõugu meest, siis aga tuli sinna veel kaks teist, kellest üks oli eriti tähtjas isik.“

„Ja kes see oli?“ küsis ülem põnevalt.

„Mitte keegi vähem kui vaese Gräffi mõrtsukas. Taipasin kohe, et tema see pidi olema, ja võin teile enese rahulolemiseks teatada, et minu oletused tema välimusest täpsed olid. Hiljem ilmus siis, nagu olin oodanud, jõugu pealik ise, rõivastatud me-remeheks.“

„Ja see oli valgete hobuste mees? Amee-riklane Nelson?“ küsis ülem.

Krag noogutas kinnitades. (Järgneb.)

Suvine tantsupidu.

Daani kirjanik **Palle Rosenkrantz.**

Fovleti puiestikus seisab väike kivimaja; taputaimed katavad ta müüri, metsroosid punuvad oma pärgi veetorude ümber, maja ees seisavad uhked liiliad ja pikavarellised roosid ehivad aasa terrassi ees. Kui päike vajub ja oma punast helki heidab võlvitud akendele, seisab Irma üleval kelba altani akna juures, toetudes postile, pea käevarrele nõjatatud, valge käsi posti ümber ja vahib tarretult üle puiestiku kruusateede eemalseisva metsa poole, vee poole kangel horitsondil; ta pilk põleb, kuid selle tuli on külm, ja ta kukalt katab must juus, mis peidab eneses veripunase, okkalise varrega roosi. Seal seisab ta tundide kaupa ja ta pilk on tühi. Kui töölised puiestikust koju lähivad teed mööda, mis kivimajast mööda lookleb, vaatavad nad vargselt üles altani poole, teretavad tummalt ja vaikselt ning sosistavad: „Hull krahvipreili.“ Fovsleti puiestiku kivimajas elab tema üksipäi vana tüdruku seltsis, see hull krahvipreili.

Ta on nüüd ligi kuuskümmend aastat vana, ent ta nahk on sile kui noorel neiul, ta juus on must kui tint ja ta pilk põleb külmalt ning tühjalt . . .

Mäletan kõik veel selgesti, nagu oleks see olnud alles eile. Olin saanud üliõpilaseks ja veetsin suvist vaheajaga Egelykkel oma sõbra Helmuth Lykke juures. Helmuth oli minust neliteistkümmend aastat vanem, meie emad olid sõbrannad, ja mina olin teda tunnud nii kaugele kui mäletan. Tema oli õigusteadlane ja diplomaat, oli maailmas palju liikunud, ta juuksed olid juba harvad, ta silmalaud pisut väsinud, sosistati ta seiklustest, tema ise oli mulle tüht ja teist jutustanud, mis mu noorusliku kujutelma liikuma pani. Ma imetlesin teda, minule oli ta kangelane Daudet', Ohnet', Cherbuliezi romaanidest, unustatud Gallia armastuslugudest, mis olid nooreseas minu lugemisvaraks.

Ma istusin tema raamatukogus, suured aknad lahti puiestiku poole; türgi vaibad katsid seinu, põrandat ja tiivaneid, sigariuits hõljus lakke, kõik pärlmutriga kaunistatud laud ja kummutid mälestuseseemetega laisklemiseelust olid seal piltideks väikeste anekdootide juurde, mis ta mulle jutustas X-st, vürstinna Y-st ja markiisa Z-st.

Minule oli see kõik suur, joovastav maailm — oh, olin ju vaid kakskümmend aastat vana ja tundsin maailma ainult Ohnet' ja Cherbuliezi romaanidest.

„Prits,“ ütles Helmuth ülitõsiselt, „et sa teaksid: nüüd ma abiellun!“

„Ahaa!“ ütlesin mina; minu ja abielu vahel seisis inimese iga, kuid Helmuth oli ju vanem kavaler, oli 33 aastat vana, määratu suur vanadus, nii arvasin mina.

„Jah,“ jatkas ta jahedalt. „Nüüd olen kõik nautinud, mida elu pakub, Egelykke on minu oma, ma olen rikas ja iseseisev ja vajan nüüd naist, vaikust, kodust õnne ja rahu.“

„Oled sa ta leidnud?“ küsisin mina.

Helmuth puhus suitsu pikkamisi suust ja näis väga mõtisklev.

„Jah, vaata, õnnetus on see, et neid on kaks. Üks neist on blond, mahe, rahulik ja päikesepaistne, teine on tõmmu, piitsutatav ja mõistatuslik. Teine neist peab ta olema; sa tunnud neid mõlemaid, nad on siit ümbrusest. Rikkad nad ei ole, sellele ei tarvitse ma mõelda, nad on ilusad ja hästi kasvatatud, mõlemad krahvipreilid, pealegi sugulased, heast, õilsast perekonnast, raassilised, tead, nagu ma neid armastan!“

„Armastad sa neid mõlemaid?“ küsisin ma soliidse romaanisõnakõlksuga, mis mind isegi vihastas, niipea kui ta oli lipanud mu suust.

Helmuth kehtas õlgu: „Meie ringkonnas oma tulevast ei armastata. Tehakse sobiv partii, muu tuleb hiljem. Vaata, seepärast on valik nii raske; sina võid isegi arvata, kumba ma mõtlen.“

„Sama hästi võid sa mulle seda ütelda,“ vastasin mina jahedalt, „siis ei tarvitse ma mõistatada, mis mulle lõbu ei tee.“

„Hea küll,“ ütles tema, „blond on Hvidstrupi Emerentse ja tõmmu on Fovsleti Irma.“

„Mõlemad ühtviisi kenad,“ ütlesin mina. „Nad on mulle mõlemad väga armsad, on ainsad neid siin, kes pole uhked minutaulise noore üliõpilasega tantsima. Mõistan küllalt, et sul valik on raske. Vististi oled sa neile mõlemile armas ja võid nad mõlemad saada. Ent ometi pead sa neist ühe valima!“

„See'p see on!“ ütles Helmuth. „Ja see'p

see õnnetuski on: seda ma ei või. Ent ometi peab see nii olema. Ja ma olen otsustanud asja lasta otsustada saatusel. Homme on Fovsletil suvine tantsupidu, millest mina ja sina osa võtame, ja seal tulgu ot-sus. Olen nad mõlemad juba palunud tantsule: Emerentse poloneesile ja Irma kotillonile.“

„Mina naersin: „Tähendab: saad Irma. Fovslet'i suvised tantsud tantsitakse aias tulevalgel. Poloneesi juures kogud julgust, kotilloni juures kosid. Ja lõbusaim kõiges selles on, et mina tantsin Irmaga poloneesi ja Emerentsega kotilloni.“

Helmuthi kõrvad kikkisid: „No vaata! Nii siis teavad need pagana neiud juba, et midagi õhus hõljub, muidu ei oleks nad nii tähtsaid tantsu lubanud sinutaolisele noorurile.“

Mina vaikisin, olin iseteadvuselt haavunud. Noh, Jumalale tänu, minul polnud ju paremast seisusest neidudega midagi tegemist, olin parajasti lõpetanud kooli ja üliõpilaseks saanud, krahvipreilid mind ei huvitanud.

Ent kogu õhtu kuulsin ma vaid Emerentse voorustest ja Irma häist külgedest ja sellest, kui raske tal oli valimisega toime tulla. — — —

Suveball Fovsletil neljakümne aasta eest! Tolle kirjeldust võib leida mõnes vanas romaanis, nüüd kuulub see ajalukku.

Ei ole minu ülesanne siin jutustada kahest krahvipreilist ja ühest kammerjunkrust, see on banaalne ja varem juba tihti sündinud. Ometi möönnin ma meelsasti, et see sissejuhatus sügavtõsist juttu ei lase oodata. Aga inimlik süda on midagi imetaolikku, midagi uurimatut. Ja see väike lugu sisaldab lihtsa jutukese kolmest südamest.

Me istusime laua juures paarikaupa üksteise vastas: Helmuth ja Emerentse, Irma ja mina. Mina oskan olla jutukas ja naljav, aga Irma ei pannud mu nalja tähele. ta oli nii imelikult närviline, rahutu ja Tahtis kõik see aeg vargselt üle laua Helmuthile ja Emerentsele. Helmuth naljatas, tema nali oli kogenud diplomaadi vaimukas nali ja ta lauanaabrinna neelas kõiki sõnu isukalt ning punastas naeratades ja õnnelikult, kui Helmuth temale vaatas.

Ärgu tuldagu mulle jutustama, et Emerentse oli väike tühi krahvipreili, kes tahtis meelsasti saada vaid tanu alla. Jumal hoidku, seda uskusin tookord minagi, ent nüüd olen ma terve inimese ead tunnud Helmuthi toredat prouat, tema on teinud minu eneselemeeldiva, igavusttundva sõbra

tõsiseks, tubliks meheks; nad on õnne leevitanud kogu ümbrusele, kus nad tegutsesid; nende maja on saanud mitte ainult nende tublidele lastele, vaid ka paljudele vaestele ja vaevatuile koduks ja nende kodukolde tuli on peestelnud kõiki, kes vajasisid valgust ja sooja.

Emerentse armastas Helmuthi juba tookord, võibolla imetles ta teda rohkem kui praegu, ta oli uhke ja rõõmus, et tohtis tema kõrval istuda ja punastas vististi sellele mõeldes, mis võiks sündida ja mida ta nii väga ihkas. Oli hea, et tal polnud aimugi sellest, mis Helmuth ja mina päev varem olime rääkinud. Emerentse oli alles väike, õrn, helepunane roosipung, parajasti õitsema hakkamisel.

Sest on ju möödunud palju, palju aastaid! — — —

Ma hakkasin Irmaga rääkima Helmuthist, ja see oli minust väga mõistlik, sest nüüd kuulas neiu minu juttu meelsasti. Noor neiu on nüüd kord mis ta on, isegi vabale üliõpilasele, ja Irma võlus mind, ma tegin ennast oma sõprusega Helmuthi vastu tähtsaks, mängisin tulega ja märkasin, kuidas Irma põsed põlesid ja ta valge rind väljalõike all voogas. Irma veres oli lõunamaalist tuld, tema oli vanem kui ta oli, ent mis temas liikus, selles polnud ta teadlik.

Fovslet'i vanal metsnikul oli vististi õigus, kui ta ütles, et asi inimeselaste juures ümberpööratud olla, sest seal võitlesid emased isaste pärast, kuna asi põtrade ja metsiste juures ümberpööratud on. Irma ja Emerentse olid muidu lahutamatud, nad olid nagu õed, ent tol õhtul loitis vihasäde Irma silmis, kui ta pilk riivas Emerentset. Irma oli mustajuukseline, ta silmad olid tumepruunid, ta nahavärv tõmmu, ta meeoleolu järsult vankuv. Tühi ta tõesti ei olnud, puutumata erootika kiirtesära hõljus ta ümber ja see tõmbas mindki maagilise jõuga tema juurde.

Olen olnud palju kordi armunud, olen kord isegi nii soliidset armastanud, et peaaegu usun, et tean, mis see tähendab, ja võin ütelda, milline see on. Ent ometi ei sõanda ma katsetki teha Irma armastuse kirjeldamiseks; kogu ta elu on tõendanud, kui sügav ja tõsine see oli.

Peab teadma, et Fovslet poole miili võrd Egelykkest eemal seisis, et krahv oli Helmuthi ristiisa, et Helmuth seal oli igapäevane võõras, kui Irma neiuks sirgus. Et teated Helmuthi tegudest kaugel olid ainsamad teated ja uudised kõik need aastad,

mil Irene neiuks kasvas, et teised sugulased teda ilusa kammerjunkturuga nokkisid ja et tema temalegi vastu peegeldus Ohnet' ja Cherbulezi kangelastest, kellest ta salamahti luges, kui vali ema kodust ära oli.

Kui toon Fovsletil ei oleks olnud nii korrektne, kui Helmuth oleks teada saanud, mis väikese, soojaverelise neiu hinges käärnis ja kasvas, siis ei oleks ta tarvitsenud esineda rumala kammerjunkturuna, kes oma tuleviku jätab otsustada juhusliku poloneesi ja kotilloni kätte. Kas on seega küllalt öeldud seletuseks, et väike Fovsleti krahvipreili Egelykke kammerjunktur oma palava armastusega täidetud südame sügavusest armastas?

Seda oleks ta vaid tarvitsenud ütelda oma täditütrele. Emerentse oli nii hea ja armas neiu, et ta ennast iial ei oleks ette seadnud teise armastuse teele. Kuid õnnetus oli, et Irma enesel ennem oleks keele suust hammustanud, kui oma armastust kellelegi ilmutanud. Vastuoksa: kui ta Helmuthist rääkis, ajas ta mokad torru, oli pilkav, mõnikord otse tige, nii et Emerentse, kellele Helmuth sama armas oli, Helmuthi mõnikord täditütre vastu otse pidi kaitsma.

Ka Hvidstrup oli Egelikke naabruses; sinnagi oli Helmuth tihti tulnud; ta oli jutukas ja kena, ja Emerentse võis hästi arvata, et ta temalt kord võiks küsida, kas ta ei taha tema naiseks saada. Ja kui ta sellest Irmale rääkis, ütles see pilkavalt: „Teie sobiksite üksteisele ju toredasti!“

Sellest kõigest ei olnud mul tookord aimugi. Mis teab 18-aastane üliõpilane inimeste südametest! Kõik, mis ta aimab, on, et tal enesel süda on. Ometi oleksin ma seda juba tookord pidanud nägema kui laua ääres istusime. Mõeldagu, kui ma oleksin puudutanud juttu, mis me Helmuthiga olime rääkinud! Ometi ei olnud see mõeldav, sest see oleks tähendanud: kaardilauas ühele mängijale teatamist, millised kaardid ta vastasel on! — —

Kõik olid lauast tõusnud, polonees algas, lookles saalist täitsa vastu eeskava üle terrassi välja heledasse õhtusse, välja aeda, kus sirelid ja shasmiinid õitsesid ja puiestiku puhmastes ööbikud oma trillereid laksutasid, kuna noored inimesed paari-kaupa kadusid aia teedele . . .

Mina olin pisut liig palju joonud veini ja muutusin lüüriliseks, mitte enam nii naljaarmastajaks kui laua juures. Kuid minu daam muutus ikka närvilisemaks ja rahutumaks. Me seisime väikesel künkal,

kus pärnade vilus seisis väike lehtla. Pärnaõite lõhn täitis õhku, ma olin unustanud Helmuthi ja ta mured, olin truuduse murdnud oma üliõpilase põhimõtetele ja hakkasin uskuma, et olen armunud.

Äkki tundsin ma kõva pigistust oma käe ümber, siis kuulsin hingetult ähitud sõnu: „Olen täiesti unustanud, et ema . . .“ Kuulsin kleidi kahinat kaduvat alla kitsale aiateele ja seisin üksipäi, segane ja arusaamatu. Vaatasin ringi ja nägin lehtlas lõhnava pärna all seisvat Helmuthi; ta kummardus Emerentse kohale, oli oma käevarred pannud neiu piha ümber ja nende huuled sulasid kokku suudluses.

Nüüd põgenesin ma kui kooliõpilane, kes on tabatud mõnelt kelmitoelt. Tee lõpul jäin seisma, naersin tasakesi oma ette ja süütasin sigareti. Nii siis oli Helmuthi kavatsus teostunud ja nii tõsine olnud, et ainsast tantsust piisas. Pärna lõhn ja ööbiku laul olid minu kammerjunktur viinud otsustavasse seisukorda.

Fovsleti aias on üks väike koobas, mida ehivad florentsi marmorkujud, amoretid ja lilleneiud. Ma tundsin äkki lusti värsket allikavett juua ja pöörsin koopa poole. Äkki jäin ma seisma; samblapingil lamaskas üks valgesse riidetatud naisolevus, nagu käte vahel; ta oli nagu marmorikuju surnud Beatrice Cenzi kalmul; ta abras keha värises ägedas nutus.

See oli Irma.

Ma pöörsin ja ruttasin tagasi saali. Kas ma ehk juba tookord ei hakanud taipama, mis on inimese süda, inimese süda öndsas rõõmus ja sügavas, murerikkas valus? — —

Kotillon oli, nagu tookord kotillonid harilikult ikka, hiilgav ja pidulik, täis värskaid lilli ja nalja ning ning naeru. Mina tantsisin selle õhtu kõige rõõmsama noore neiega, krahvipreili Emerentsiaga: ta naeris iga rumalat sõna, mis ütlesin, ja ta trallitas minu käte vahel, kuna mina teda tantsul keerutasin.

Helmuth tantsis Irmaga; iial ei ole ta olnud naljatujulisem ja lõbusam, ta oli otse toredaim eksemplar, see Irma. Irma säras iludusest, tulest ja kuumusest, ei lahkunud kogu öö tantsuplatsilt; ta oli nii ilus, et see, keda ta jumalikkus ei hurmanud, pidi olema lausa pime.

Ja Helmuth oli pime, või õigemini: temal oli silmi vaid ühe jaoks, selle jaoks, kelle ta enesele valinud.

Ainult meie neli teadsime seda, aga ma ei lausunud sellest sõnagi. — — —

Helmuth ja mina sõitsime koos koju. Ta

Prantsusmaa praeguse presidendi vend Gabriel Lebrun loeb põllul külavanema ajalehest teate venna presidendiks saamise kohta.

jutustas seda mulle koduteel ja mina tegin, nagu oleksin olnud üllatatud. Võin juba arvata, et kõik see kodutee ilus blondneiu temal seisis silmade ees, neiu, kelle huuli ta oli esimest korda suudelnud.

Mina vaikisin. Nägin Beatrice Cenzi sarkofaagi koopas oma ees. Ja ei sõandanud nimetada Irma nime.

Kolmkümmendviis aastat on tost öhtust möödunud, mil Fovsletis see suvine tantsupidu peeti. Egelykkes elab Helmuth oma suurepärase proua ja võluvate lastega, õnnelik, tõsine mees, kellele pikk tegevusrikas elu on vajutanud autempli.

Fovsleti kivimajas elab hull krahvipreili; seal on ta elanud isa surmast saadik juba kakskümmend aastat, mil ta vend mõisa oma kätte võttis. Tema ei olnud alati vaimust nõder, seda on ta nüüd. See hiilis ta juurde kui udu, aastast aastasse tihenedes. Kestis kaua, enne kui seda keegi

märkas. Noore neiuna elas ta nagu teisedki, võib olla pisut kummaliselt ja oma-laadiliselt. Ta harrastas muusikat, haigete ravitsemist, õppis, kuid niisama. Tema kuulus naiste liiki, kelle elul on vaid üks ots-tarve: armastada ja armastatud olla. Ta pilk udunes, ta energia vähenes, keegi ei osanud seda mõista; ta oli säravilus, hulk mehi tahtsid teda kosida, aga tema ei tahtnud abielluda, ütles ta.

Ta käis tihti Egelykkes, nägi Helmuthi lapsi kasvamas ja suureks sirgumas, nägi, kuidas Emerentse ja Helmuthi elu sulas kokku sügavas kooskõlas. Keegi ei aimanud, mispärasest ta selliseks muutus.

Mina teadsin seda, mina üksipäi, aga mina ei ütelnud seda kellelegi. Ma tean, Helmuth on iga sõna unustanud, mis ta mulle öhtul enne toda suvist tantsupidu ütles. Ma ei jaksaks seda suust saada, ei jaksaks temale seda meelde tuletada. Meie teed läksid lahku, pärast ta pulmi nägin ma teda vähe; ma ei ole hiljem enam iial Fovsletis käinud, ei ole Irmaga iial enam sõnakestki vahetanud.

Aga ma olen ühel öhtul kui võõras, juhuslik rändur seisnud selle kivimaja ees, kus taputaimed ümber teravate kivide kasvavad, kus metsroosid punuvad oma pärgi veetorude ümber; ma olen seisnud liiliate ja kõrgevarreliste rooside kohal ja üles vaadanud altani poole ja teda näinud seisvat loojeneva päikese käes, pea toetatud valgele käevarrele, vahtimas tarretult üle puiestiku kauge metsa poole, vee poole horitsondil, pilk põlemas külmas tules, tühi ja kauge . . .

Olgu Egelykke armastuse kodu südame pehme soojusega, minule on Fovsleti kivimaja armastuse tempel ja Irma vestaalinna, kes püha tuld hoiab, sest nüüd usun ma, et tunnen juba pisut inimeste südameid.

Valgel saarel.

Evald Elvasto.

*Oõbides lilledesaarel valgel
allpool taeva fähitud sinifelki,
ringi meri haljaste metsade . . .*

*Kuu see fõuseb, pilv varjuks palgel
heifes kollakaskahvatut helki.
Hein all linaks meil kastena.*

*Uinume udukerguse alla,
kuulates tuulelaine keeru
kabinat puudelehtedelt liivale.*

*Läänes purpurihelk pääses valla
peale päikese loojangu veeru,
mil see kandus feele itta viivale . . .*

Tuli.

Prantsuse kirjanik **Bernard Gervaise.**

Oli juba hiline pärastlõuna, kui Lucian Cazenot, Gaidoni kaubamaja kassapidaja, ärisse tagasi tuli ja 32.000 franki Huguenet arvelt kaasa tõi.

„Praegu lahkus shef ärist!“ teatas temale masinakirjutajanna preili Andrée.

„Ah!“ tuli Cazenot' suust pahaselt. Kaubamajas oli kindla raudkapi asemel nimelt ainult mingisugune kirjutuslaud vananenud lukuga, „mille igatüki võib avada isegi sardiinikarbi võtmega,“ kuidas kassapidaja heaks arvas väljendada. Ka oli tal viisiks suuremaid rahasumme otsekohe härra Gaidonile üle anda, kui seda hilise aja pärast enam ei saadud panka viia, ja siis viis shef saadud raha ikka koju kaasa.

Härra Gaidoni äraolek pani ta täbarasse seisukorda. Kas pidi ta praegu saadud 32.000 franki paigutama vanasse kirjutuslauda või nad parem enesega koju kaasa võtma ja järgmisel hommikul jälle ärisse tooma?

Ehkki talle mõte, ennast üleauruse vastutusega koormata, vaevalt meeldis, otsustas ta lõpuks ometi raha kaasa võtta.

„Nii on see igal juhtumil kindlam,“ pomises ta, „Siin ruumides on vargal õusel varastamine liig kerge mäng.“

Söönud restoranis õhtust, läks ta koju. Seal leidis ta äkki midagi, mis polnud harilik: kassapidajana oli ta harjunud suuri rahasumme käsitama, sattumata selle juures rahutusse. Nüüd aga tundis ta ennast selle raha juures väga rahutuna.

„Kui see raha ometi oleks minu oma!“ käis mõte ta peast läbi. Ja ta mõtles, mis ta selle eest kõik võiks osta: auto, reisirahad, kuudepikkuse hea elu, lõbusad päevad... Ta uinus mõttega, kui õnnelik härra Gaidon oieti võis olla, et tal oli nii aus kassapidaja, kes talle raha ustavalt kätte andis, seda mitte ära tarvitades omale lõbusid ostes.

Järgmisel hommikul valis ta nagu alati maa-aluse raudtee omale sõiduks ärisse, kahetses aga kohe, et nii hulga rahaga oli siia tungisse sattunud.

„Loll lugu,“ pomises ta endamisi; „siin võidakse sind ju kergesti röövvida. Oleksin võinud võtta auto, shef oleks selle kulu sulle meelsasti tasunud.“ Ja mõeldes, et selline vaev küll tasu väärisk, lisas ta: „Noh,

autosõidu panen ma siiski shefi arvele. Seda võlgneb ta mulle!“

Varsti oli ta jälle väljas, sattumata varguse ohvriks. Tuttav linnajagu paistis täna iseäralisena. Kummaline ärevus valitses tänavail; mitmel pool seisid inimesed koos ja vestlesid millegist sõladuslikust. Cazenot kuulatas teravasti.

„Põleb veel praegu,“ seletas keegi majaproua, kes seisis ühe puuviljakaupluse ees, teistele naistele. „Näib, et tuli kesköö paiku lahti pääses. Kust, pole veel teada,“ jätkas kolmas.

„Nii siis tulekahju!“

Varsti märkaski kassapidaja suitsuhaistu, mis seda intensiivsemaks muutus, mida kaugemale ta sammus.

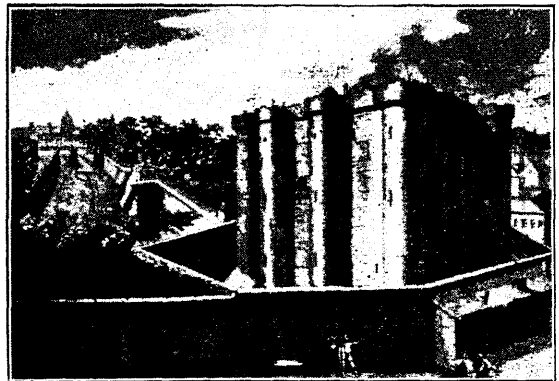
„Tuli on üsna meie äri lähedal!“ mõtles ta. Ja tõesti pidurdas teda rue Saint Jérôme lõpul, kus Gaidoni äri seisis, rahvahulk.

„Mis siis siin on?“ küsis ta ühelt uudishimuliselt.

„Mis? Teie ei tea veel?“ vastas see. „Põleb nr. 18... juba ööst saadik... pole muud järele kui varemeh! Tuletõrjujad kustutavad ainult veel jäänuseid.“

„Nr. 18, see on ju meie maja!“

Kassapidaja võttis küünarnukid appi, tegi enesele läbi rahvanurru teed ja lähenes õnnetusekohale. Kõik oli tõsi. Majast

Bastille kindlus Parisis.

14. juulil peetakse Prantsusmaal revolutsiooni mälestuseks rahvuspüha, kuna sellel päeval 143 aastat tagasi rahvamass pärast 4–5 tunnulist võitlust vallutas kindluse. Kindluse varemehed müürid kisti maha ja asemel tekkisid kenad rohuplatsid.

olid järele vaid varemed, mida tuletõrjujad kustutasid.

„Seega tegin targa teo, et raha kaasa viisin,“ mõtles Cazenot. Kuid tühtlasi kerkis ta ajju teine mõte. Mis takistas teda nüüd raha enesele jätmast? Ta tarvitses ju vaid öelda, et oli raha pannud kirjutuslaua laekasse luku taha. Kes võis teda kahtlustada? . . .

Teist korda sosistas talle ahvatlev deemon kõik need meelitavad asjad kõrva, mida inimene 32 000 frangi eest enesele võib osta: auto, reisid, hea elu, toredad päevad . . . Samal hetkel märkas ta inimeste hulgas majavalitsejat, kes ümberseisjatele parajasti seletas, kuidas ta ööseltald paraku hilja märganud jne.

„Kas olete juba näinud härra Gaindoni?“ küsis talt kassapidaja.

„Jah, mu härra,“ vastas majavalitseja. „Võite juba arvata, et ma asjast kohe temale teatasin. Ta viibis siin enam kui kaks tundi ja pidi võimetult nägema, kuidas ta kaubad põlesid. See teeb talle palju muret, kuigi tal kõik on kinnitatud . . . Läks praegu koju; kui temaga tahaterääkida.“

Cazenot otsus oli kindel: ta jättis kõik selle raha omale, mis Huguenet' käest oli saanud ja mis ta õnnelik mõte talle oli päästnud. Need rahad kuulusid nüüd nagu õiguse pärast enam temale kui kellelegi teisele . . .

Mõni minut hiljem jõudis ta Gaindoni juurde, kelle elukorter oli seal ligidal.

„Tere hommikust, mu armas Cazenot!“ hüüdis shef talle vastu. „Olen rõõmus, et teid näen. Sest ma olen väga rahutu. See on rahutus, millest te mind vististi võite vabastada . . . Kus on Huguenet' raha?..“

Kui hästi oli kassapidaja oma asja ette valmistanud! Ta teadis selgesti, mida ta kurvalt kavatses ütelda:

„Huguenet' raha? Ah! Härra Gaindon, pank oli eile juba kinni, kui raha sain. Sellepärast panin saadud raha kirjutuslaua laekasse . . . Uskuge mind, et seda väga kahetsen . . . Kui ma oleksin võinud aimata . . .“

Ta avas suu, et seda valet väljendada, kuid ütles selle asemel viivitamata:

„Huguenet' raha? Siin, härra Gaindon! Võtsin ta õhtul koju kaasa. Kas see polnud minu poolt tore mõte, mis?“

Umbes nõnda rääkis Cazenot vastandina oma esialgsele kavatsusele, ja veel praegugi ei oska ta enesele selle põhjust seletada. Kuid 32,000 franki, mille eest palju rõõmu saab osta, ei kaotata katseta, enesele veel mõnda raasukestki päästa. Sellepärast jatkas ta hoopis teisel toonil: „Muide, härra Gaindon; ma võtsin täna ärisse minnes auto, kartes, et ehk raha maa-alusel raudteel minu käest ära võidaks varastada . . . Selle eest võlgnete minule kümme franki . . .“

Minu soov.

P. Grünfeldt.

*Minu soovin suvel surra,
kaduda siit kevadel,
kui on puud kõik haljendamas,
lilled aasal õitsmisel.*

*Siis mu teed on palistamas
kirendavad lilleread,
kes kõik mulle lahkumiseks
noogutavad lahkelt pead.*

*Siis kõik minu armsad sõbrad,
laululinnud lahkemad,
mulle lahkumiselaulu
leinabelil laulavad.*

*Siis mind hele kellaheli
kõrgelt fornilt ferefab,
päike mulle õhtuavaest
viimasel korda veretab.*

*Siis mu oma hõlma võtab
koduliiva rahukalm,
jumalagajätuks kajab
viimsena veel rahusalma.*

*Siis ma puhkan. Taevatähed
minu kohal säravad:
minu hing seal kõrgel hõiskab,
nähes oma Jumalat.*

Kõige rumalam.

Saksa kirjanik **A. von Gleichen-Russwurm.**

Potsdami lossi audientssaali olid koon-
dunud daamid. Pika viivituse järele oli
Friedrich Suur armulikult nõusoleku annud
neid vastu võtta. See oli aruldane sündmus,
sest tema ei armastanud „naistega rääkida“
ja oma kallist aega raisata. Aga igal daa-
mil oli midagi südame peal ja need, kes
jutulevõtmiseks luba saanud, istusid nüüd,
parimateste riietesse rõivastatult, saalis. Ku-
ningas ei rutanud audientsi avamisega. Mo-
narki viisakus, täpne olla, maksis vaid sõja-
väelistes asjades.

Ometi viimaks avanesid tiibuksed tema
kabinetti ja kes sinna sai pilgu heita, nägi
sealt kuningat, käed selja peal, pikkamisi
edasi ja tagasi jalutavat.

Preisi kuningakojas oli tseremoonia küll
täpselt reguleeritud ja peaaegu igal inimesel
teada, kuhu ta kuulus, ent mõnikord
leidis ometi era- ja sõjateenistuses viibijate
vahel mõni lahendamata aastmeksimus.
Nõnda nüüdki. Kaks vanemat ekstsellentsi
ootasid põnevalt paremal ja pahemal pool
ust, kumb neist esimesena tohiks kuninga
ette astuda. Üks neist oli pikk ja peenike,
teine hästi tüse ja paks.

Nüüd tormasid nad mõlemad ühelajal
ette, kuna nad üksteist vihaselt põrnitsesid,
et kas või vägivallega enesele eesõigust
muretseda. Aga kuninga uuriva pilgu ees
jäid nad kohmetuks ja seisid üksteise vas-
tas nagu kaks kurja portselaankoera.

Hetke aega silmitses kuningas seda mängu
muides, siis vihasas ta, et mäng ei taht-
nud lõppeda, ja hüüdis terava häälega, nii
et kõik värisema hakkasid:

„Kõige rumalam tulgu esimesena!“

See mõjus kui välg; mõlemad ekstsel-
lentsid peatusid kivistunud ja hirmus vai-
kus laskus saali.

Aga saali lõpul, seal, kus seisid kõige
nooremad naised, kes kartsid, et kuningas
neid oma pahas tujus üldse enam jutule ei
võta, tõusis ruttu keegi ilus, sale daam,
sammus kenasti pikast toast läbi, samuti
kivistunud ekstsellentside vahelt ja läks
uksest sisse kuninga kabinetti, kus ta sü-
gava kniksu ja kummarduse tegi.

„Arvatavasti olen mina selle valitud hulga
keskel kõige rumalam.“

Kuningas silmitses teda hämmastusega
ja juba pooleldi lustilikult:

„Teie siis oletegi kõige rumalam ja võite
jääda!“

Ta osutas käega, ukсед suleti ja proua
von Rotberg viibis audientsil.

„Ja te soovite?“

„Majesteet,“ algas proua esiti arglikult,
aga heatahtlik pilk kuninga suurtest silma-
dest julgustas teda ja lühidalt kandis ta
oma palve ette: Tema mees, kes ohvitse-
rina meeleldi ja vapralt kuninga teenistuses
seisvat, olla nõuks võtnud sügisel sõjaväe-
teenistusest vabastamist paluda, aga majes-
teedi viimase käsu järele olla see kõvasti
keelatud, ja kuna tema, selle ohvitseri proua,
küllalt tark ei olla enesele head nõu and-
ma, siis paluvat ta kuningat temale lah-
kesti vastu tulla. „Majesteet vabandagu,
olen ju üks rumalamaid daamide hul-
gas.“

Ja uuseti tegi ta võluva kniksu ja kum-
marduse.

Kuningas noogutas pead ja see julgustas
teda jätkama.

„Minu mees jääks meeleldi ohvitseriks
ja ta ei tea ka midagi minu siinolekust.
Kuid meie oleme vaesed ja nimelt väga
vaesed. Nüüd on üks minu kaugelt sugu-
lane ja onu, algupärane mees Thüringenis,
mulle ilusa suure mõisa pärandanud tingi-
musel, et minu mees mõisat juhatab ja sõ-
javäeteenistusest lahkub. Laste pärast, ma-
jesteet . . .“

„Laske enda lahutada ja abielluge mõne
maajunkruga!“

„Ma armastan oma meest ja tema armas-
tab mind!“

See kõlas nii lihtsalt, loomulikult ja soo-
jalt, et see kuningat iseäralikult liigutas.
Ta teadis, tema ohvitserid oleksid selle üle
naernud. Tundmatu tunne liigutas ta hinge
ja ta ütles sama lihtsalt, kuid ometi van-
kuvalt: „Nii, nii!“

Osavalt kasutas noor proua seda pausi,
jutustas oma lastest, oma mehest ja mõi-
sast, tähendas, et rittmeister meelsamini
mõõka käes hoidvat kui põllumajandust
juhtivat, jalõpetas, tema teadvat ja küll, et
see kõik, mis ta rääkivat, jõe olla, kuid
kuningas ise olla süüdi tema tunnistuse
juures, kuna ta kõige rumalama olla kut-
sunud enese jutule.

Kuninga tõsine, kortsuline nägu silenes
naeratuses. Ta võttis laualt kella ja he-

listas. Noor proua jäi ehmatades vait ja astus sammu tagasi.

Aga kui adjutant ilmus, ütles kuningas lühidalt:

„Rittmeister v. Rotberg võib sõjaväeteenistusest lahkuda.“

Siis tõrjus ta liigutava tänu tagasi, öeldes:

„Teie olete rumalat seisukorda osanud

targasti kasutada. See väärrib tasu nii salongis kui sõjas.“

Ja ukse kõrval seisva adjutandi poole pöördes jätkas ta:

„Nüüd toodagu mulle mu flööt. Teised daamid tulgu teinekord.“

Võib kujutella nägusid saalis, kui neile seda teatati ja väike proua v. Rotberg poole-tunnilise audientsi järele ootajate ridadest läbi sammus.

Hirmsa öö needus.

Dzani kirjanik V. Hansen.

Eellugu oli niisugune: Marseille ja Ka-naaria saarte vahel liikuva luksusaariku „Smart Fellow'i“ reisijad ehmusid äkki unest ja vahtisid tarretult oma kabiinide pimedusse. Pidi olema sündinud midagi ootamatut ja hirmsat. Järgmisel sekundil selgus neile, mis nad oli unest äratanud: masinate korralik mürin, mis neile siamaani oli olnud nagu hällilauluks, oli lakanud olemast. Valitses rahutukstegev vaikus. Aga ainult hetke. Siis kajas laevalaelt raskete sammude müdin, kostis karedate meeste-häälte vandumine, sireenide kõle hulgumine ja muud arusaamatud signaalid. Veel enne kui reisijad õigele otsusele jõudsid, jooksid stewardid juba korridoridest läbi, põrutasid kabiiniustele, metsikult, hoolimatult, mõir-gasid „kõik laevalaele, päästevööd ümber võtta!“ ja kadusid, enne kui nende sõnade tähendusest õieti arugi saadi.

Külmetades, lõdisedes, ainult hädavajalikult rõivastatult, tormasid reisijad laevalaele. Üleval valitses peagi kirjeldamata segadus. Naised nuttid hüsteeriliselt, mehed mõirgasid, lapsed karjusid. Kõik tungisid paatide juure. Keegi ei taibanud hädaohu põhjust, sest vesi seisis kuuvalgel sädeledes nii vaikselt ja selgelt nende ees kui peegel. Aga see rahulik nähe mõjutas neid võib olla veel hirmutavamalt kui torm ja laintemurd — ähvardava kädaohu saladuslikkus seisis nende ees kui kuri, luurav metsaline.

Laev seisis kõvasti teisele poole viltu, nii et raske oli lael liikuda. Aga ta ei sõitnud, ainult aegajalt ta värises ja hoigas nagu surmamõistetud.

Silla jalal seisis kapten oma esimese ohvitseriga. Revolver käes, valvas ta. Mehed, kes ähkides töötasid, suutsid sõitjaid vae-

valt tagasi hoida. Aga kui paadid kiunudes hakkasid liikuma ja esimene paat reelingu kõrgusele laskus, murdsid sõitjad valvurite-reast vägivallaga läbi. Kõik ähvardused ja hoiatused jäid mõjuta. Isegi paar õhku lastud pauku kapteni poolt ei avaldanud neile mõju.

Esimene, kes oma käe paadi servale pani, oli Toomas Hausmann. Kogu sõidu aja oli ta olnud kaassõitjale inetluseks, ja tema noor hurmav proua, kellega ta oli pulmareisil, oli äratanud kõigis inglise, prantsuse ja saksa daamides kadestust. Nüüd, mil Hausmann kandis vaid särki ja aluspükse, oli meeleheitlik ja rahutu, segaste juustega, ehmunud näoga, ei tuletanud mingi asi temas enam meelde toda üllast, ravitud ja elegantset härrat, kes enne lõunat, ilus ja kallilt riietatud proua käevangus, harilikult promenaadidekil armastas jalutada.

Jah, Toomas Hausmann oli siis esimene, ja parajasti tahtis ta paati hüpata, kui tundis, et keegi ta käevarest kinni haaras.

„Toomas,“ sosistas hääl — oh, see oli sama pehme ja mahe hääl, mida ta lugematutest õrnusetundidest nii hästi tundis. Aga ta oli selle hääle vististi unustanud, sest ta tegi ainult järsu, masinlise liigutuse, nagu oleks ta tahtnud mingisugust koormat eneselt maha raputada. Ent käsi pidas teda kõvemini — ta nägi juba hetket, mil teised tast mööda tungisid ja ta tagasi tõrjusid. Äkki keeras ta ja vaatas pisarniiskele näole.

„Lase lahti!“ kisendas ta jämedalt, ja kui proua kohe ei vastanud, löi ta temale rusikaga valgesse, kahvatuks näkku, nii et proua verisena ja kiljatades maha kukkus.

See oli eellugu, mille täienduseks ainult veel on teatada, et armuliku saatuse läbi kõik reisijad päästeti peale ühe lapse, kelle marrusattunud inimesed olid jalgade all surnuks tallanud. Ja kaks päeva hiljem sõitsid direktor Toomas Hausmann ja ta noor proua, kel valge side oli ümber lauba, Marseille ja Pariisi kaudu oma tulevasele elu- ja tegevuskohale tagasi.

Hilde käis kõik villa rikkalikult mööblistatud ruumid läbi ilmega, mis näitas, nagu ei oleks teda ükski asi huvitanud. Ta jõudis ühisesse magadistuppa ja pöördus kaine ja katsuva vaatlemise järele teenri poole:

„Minule korraldage magadistuba teisele korrale.“

Teener, kes oli nästi koolitatud, ei ilmutanud vähematki üllatust, vaid kummardas tummalt. Hausmann ei lausunud sõnagi.

Nad sõid üheskoos alumisel korral söögi- toas, ja need olid kurvad söömaajad, kuhu Hausmann ilmus niisuguse näoga, nagu oleks ta läinud tapakirve alla. Vahetati vaid tarvilikumad sõnad ja kohe pärast söömise lõppu lahkus direktor kogeldatud vabandusega. Ta ei jõudnud oma vastas istuva abikaasa kivistunud nägu välja kannatada.

Nad võtsid üheskoos vastu võõraid, kelle vastu Hilde oli väga lahke ja kelle küsimuste eest, mis ta haavale osutusid, osavasti kõrvale põikas. Nad külastasid üheskoos ka tuttavaid, Hilde alati mustas riides, laubaside ümber pea.

„Kas me ei võiks külastustest niikaua loobuda, kui sinu haav on paranenud?“ küsis Hausmann temalt kord tasa ja alandlikult.

„Ei,“ vastas Hilde jahedalt. „See kestaks liig kaua — ja mina tean, mis võlgnen sulle ja su seisusele.“

Mees võpatas ja jäi vait. Neli nädalat hiljem algas ta uuesti:

„Kas see haav ei ole ikka veel kinni kasvanud?“

Ta kugistas oma sõnade kallal. Vastuse asemel tõmbas Hilde sideme haavalt — märk, mis mehe rusikas sinna järele jätnud, punetas veel nagu esimesel päeval.

„Sa peaksid teise arsti võtma,“ kogeles mees. „Mina ei oska seletada, miks see haav ei parane. Kardan, et talle põletik juure lööb.“

„Nii — seda sa kardad? Mina mitte. Ja arvan, ühest arstist aitab. Võimalik, et see ei parane.“

Mees lahkus venivail sammel ja londis õlgadega. Nägi välja kui vana mees.

Kord uskudes, et Hilde välja sõitnud, läks ta tasakesi tema tuppa. Ta igatses naise ihu lõhna haista, tahtis oma huuled suruda ta taskurätile ja ainus kord uskuda, et see kõik on vaid pala unenägu.

Aga kui ta ettevaatlikult kui varas ukse avas, nägi ta Hildet peegli ees istumas ja mõnesuguste välkuvate asjadega töötavat. Ta märkas, et Hilde püüdis haava jälle kunstlikult avada, kuna see oli juba kinni kasvanud. Hilde huuled olid valus kokku surutud ja ta silmis seisis seletamatu ilme. Märkamata lahkus ta jälle ja kaugenes põgenedes.

Sel öhtul kirjutas ta Hildele kirja, mille ta palus, et ta lubaks ennast temast lasta lahutada. Ta lubas talle poole oma varandusest ja poole oma vabriku tulust kuni Hilde surmani. Aga kui ta järgmisel hommikul pärast valvatus ööd tõusis, leidis ta oma öölaualt kirja, milles seisis vastusena ainult „ei!“

„Ma pean temaga rääkima — nii see kauemini ei või kesta — ma lähen hulluks!“ ütles ta. Ja võttis kõik jõu kokku, et lõunalaual Hildega energiliselt rääkida.

„Mina võiksin, kui vastu paned, kohtulikult lahutust nõuda,“ ütles ta. „Ma ei mõista, mis sind sunnib vastu panema, kuna ma sulle ju olen võigas.“

„Jah, võigas sa oled!“ vastas Hilde. Ta häääl kõlas kui piitsahoop ja mees kahvatas.

„Ja sellegipärast?“

„Sellegipärast — ei!“

„Ja kui ma kohtusse kaeban?“

„Siis teab homme kogu linn ja ülehommek kõik maailm, mis sündis, kui „Smart Fellow“ hukkus.“

Hausmann pühkis higipisarad laubalt.

„Kas sa siis iial ei suuda unustada ja — andestada?“

Hilde tõusis sõnalausumata. Ta silmad olid põlgusest validad.

Hausmann ei puudutanud enam seda asja. Ta kandis oma abielu kui paratamatust, nagu südametunnistust, millest ei saa vabandada. Ta mattis ennast töö alla, viibis kodus ainult harva. Selle tagajärg oli, et ta suvel terviselt kokku varises.

Arst saatis ta mere kaldale. Hausmann kuulis sõna. Läks Norderneysse, kus ta emaga ja õemehe perekonnaga kokku sai. Hildet ta kaasa ei võtnud ja see ei avaldanud selleks soovigi.

„Tal on kaastunnet,“ mõtles ta ja lootus hakkas temas uuesti pead tõstma. Aga Hilde ei olnud kaastundlik — temalegi tegi see kooselu suurt piina.

Kaheksa päeva pärast Hausmanni lahku- mist ilmus ta ema äkki, mustasse rõivas- tatuna, Hilde juure. Ta tuli üllatavalt, ei olnud oma tulekut teatanud, nägi kurb ja vilets välja.

Vana proua ei teadnud midagi salajasest tragöödiast. Ta püüdis meelt kõva hoida; viimaks, kogeledes ja nuttes, avaldas ta tött: Ta mees läinud tunaeile mere ääre jalu- tama. Äkki kukkunud üks poisike sillalt vette, kaugel silla tipul. Toomas näinud seda ja kuigi ta olnud vilets ujuja, kara- nud ta kohe vette poissi päästma. Tal õn- nestunudki poisi juure jõuda ja teda vee peal hoida, kuni paadid kohale jõudnud. Siis aga olla ta ise äkki põhja vajunud. Ta leiti varsti, aga see oli juba hilja. Sü- damerabandus oli ta elule otsa teinud.

Hilde oli kuulanud, vaikselt, põnevalt, suuril, hiilgavail silmil. Viimaks kui vana proua lõpetas, londistus ta kehaseis. Ta nägu, mis viimasel ajal oli olnud vali ja kõva, pehmenes äkki, ja õrn, saladuslik naeratus ilmus ta huulte.

„Sina?“ ütles ema enam ehmudes kui ähvardades, sest ta uskus, et Hilde on mõis- tuse kaotanud.

Aga Hilde võttis ta ümbert kinni ja kuna tal nüüd pisarad üle põskede veeresid, so- sistas ta õrnasti, õnnelikult, et jälle võis nutta:

„Ära küsi, ema — ära küsi. Sa ei tea, mis varem juhtus. Viimaks ometi võin ma temast jälle lugu pidada ja teda armas- tada . . .“

Bobi ülesanne.

Austria kirjanik Jo Hanns Rösler.

Edeni baar helendas argentiina tango sunbutatud valgusest. Ainult üksikud paa- rid tantsisid, lahkusid aga varsti ümmar- guselt tantsulavalt, kui muusika hakkas kiiret rumbat mängima. Järele jäi keegi noor, sale härra, kes oma blond tantsijana- nat kiirel käigul keerutas. Mehe pilk leh- vis üle baaris viibijate, peatudes siin ja seal laua juures pikemalt. Kui mäng lõp- pes, saatis noor mees oma blond daami ta laua juure tagasi, kummardus lühidalt ja möödus siis pikkamisi kelneritest.

„Mis on?“

„Kaheksas loosh tahaks teiega rääkida.“

„Täna.“

Ta sammus pikkamisi edasi, pöördus loo- shide poole ja tõstis kaheksanda looshi punase eesriide. Üksik, vanem härra istus seal, korralikult rietatud. Ta nägu oli jahe ärimehenägu.

„Teie soovisite minuga rääkida?“

Teine tõstis lühidalt silmad.

„Teie olete tantsitaja siin baaris?“

„Jah. Mu nimi on Borislav von Breiting.“

Ta osutas vabale toolile oma kõrvale.

„Mina olen Kurt Karsten,“ ütles ta.

„Karsten? Krediidpanga direktor?“

„Jah. Usun, et seda nime tunnete?“

Tantsitaja viivitas pisut, enne kui vastas:

„Jah.“

„Teie tunnete minu prouat. Tema käib

igal õhtupoolel teie baaris teel. Te ei tar- vitse vastu rääkida, tean seda. Tean ka, et ta ainult teiega tantsib. Tean isegi, et ta teie seltsis siit mitu korda on lahkunud.“

„Muidugi olen ma valmis igal ajal . . .“

„Ärge rääkige lollust,“ jatkas teine ra- hulikult, „ma ei tea küll veel, kuipalju teil selle juures on kutsehuvisid ja kuipalju isiklikke kalduvusi, kuid olen kindlasti ot- sustanud asjale lõppu teha.“

Tantsitaja katsus vastu rääkida.

„Mul polegi nõu oma prouale pahandusi valmistada. Toimin teisiti ja oleks vististi kõige parem, kui minu ettepanekuga nõus- tuksite, kuna asi teisipidi muutuks palju pahemaks.“

„Palun?“

„Homme tuleb minu proua jällegi teele. Te teate, et ta alati kaasas kannab kolme- realist kallist ketti, millest ta iialgi ei lahku. Kas tunnete seda ketti?“

„Tunnen.“

„Teie sõidate minu proua autos koju ja varastate temalt ta keti, vägivallaga või ilma, see on teie asi. Siis tulete baari ta- gasi ja annate keti minu kätte. Loodan, et see pettumus ta silmad avab ja ta tule- vikus oma ümbrust hakkab teravamini sil- mitsema.“

Tantsitaja äigas käega üle lauba.

„Ja kui ma seda ei tee?“

„Siis hoolitsen, et teid kohe vallandataks. Seks on mul mõju. Vastasel korral aga annan teile ehte vastuvõtul kolmtuhat marka. See on seaduslik leiutasu, eseme väärtusest viis protsenti.“

Tantsitaja ulatas käe.

„Näen, et mul valikut ei ole. Nõustun.“

„Siis ei ole meil üksteisele enam midagi ütelda.“

Teine tõusis ja lahkus, tähelepanemata käest.

— — —

Kella-viie-tee lähenes Edeni baaris lõpule.

„Kas tohin seda tantsu paluda, armulise proua?“

Tantsitaja kummardas viisakalt. Proua vajutas ennast tema vastu.

„Mispärast alles nüüd, Bob?“

„Teie abikaas oli siin?“

„Minu mees?“ ehmatas proua.

„Eile. Tema teab kõik meist. Rääkis minuga.“

„Ja?“

„Tegi mulle kummalise ettepaneku, et varastaksin teilt teie kaelakee, et tunneksite ära minu õige iseloomu. Siis toob ta ehte teile tagasi ja annab teile kõik andeks.“

„Ja teie?“

„Mina saan kolmtuhat marka. Olen esimest korda oma kutset häbenenud. Mis peame küll tegema, Mala?“

Proua katsus naeratada.

„Mis ta tahab.“

„Mis ta tahab?“

„Jah, Bob,“ ütles proua ja võttis ta ümber kõrgemalt kinni, „minu mees peab oma tahtmise saama. Ja meie oma. Mängime talle kommetit ja oleme tulevikus ettevaatlikumad. Nüüd viige mu koju, Bob.“

Mõni minut hiljem andis Bob kalli kolme-realise pärlikee mehele ära. See vaatles seda vähe ja pistis taskusse.

„On korras,“ ütles ta „ja siin on teie 3000 marka.“

Ta pani krediitpanga tsheki lauale. „Palun.“

„Täna.“

Kurt Karsten läks ukse juure, seisatas, tuli veel kord tagasi.

„Ma ei tahtnud teid haavata, vaid pidin nii tegutsema,“ ütles ta. „Teist võimalust mul ei olnud, sest ma armastan oma naist väga.“ — — —

„Ma armastan oma naist väga,“ ütles mõni päev hiljem keegi härra Pariisi agulis ühele juveleerile, „aga seda imeilusat pärlikeed ei või ta kanda. See torkaks silma. Ka kui seni veel asja pole politseile teatatud. Mis sa selle ees annad, Fred?“

„Mis maksis ta sul enesel, Braun?“

Teine naeratas:

„Kolm külastust Edeni baaris, katmata tshekk kolmetuhande margale, teadete hankimine kümme marka ja see ülikond, mis pidin enesele laskma õmmelda, et esitada väärikalt pangadirektor Kurt Karstenit.“

Põud.

H. Rikand.

Lõõm, aina lõõm. Muud midagi kui lõõm.
On's kuumus ilma muutnud põrguks?
Maad katab tolmu võigas kõõm, —
Kui omelt üksainukegi sõõm
Nüüd kustki kastepoolist nõrguks!

Oi maapind emalik, kel küllust arvamata,
Kuis oled nüüd nii armetu!
Too iidne eluallik, päike, varjamata
Sind kõrvetab, ja vihma sarjamata
Põudpõlv, kui tõusebki, on viluks mannetu.
Kesksuvel varisevad puudelt närbind lehed,

Nurm kaebab tummas oiges, mullapinnas lõhed
Kui kisendaksid: vett! Vett iga hinna eest!
Ent kaevudki siin, sääl on kuivad veest.

Nurm tummalt oigab. Kõrbend viljad
On jõuetumalt longunud,
Nii orud kui ka künkaseljad
On just kui kollafõbes hangunud.
Virk käsi mida aias kastis, soosis,
Ah, rõõvikute vägi sellegi veel noosis.

Lõõm, aina lõõm. Kaob elult iga hurm
Ja tolmu lipendavas manflis tantsib surm.

Tulevikujutt.

Inglise kirjanik **G. Patrik Thompson.**

Ühe juulilauapäeva õhtupoolikul 2571. aastal ehmusid Bare-metsa jänesed esimest korda jäneste mälestusest saadik jälle inimese sammusid kuuldes. Kuidas see tuli? Kui noor abielumees sel hommikul ärkas ja voodist tõusis, ei ilmutanud ta naine, kes sarnles unisele näkile, veel vähematki lusti tõusmiseks. Niipea kui ta oli vannis käinud, riietus mees ruttu ja sidus enesele tiivad ümber.

Paremaks arusaamiseks peab siin tähendama, et umbes 2000. aastast saadik lendamine oli arenenud inimliku rassi tähtsaimaks edasiliikumiseviisiks, sest et inimesed nüüd elasid peaaegu ainult õhus, pärast seda kui tiivad olid taandanud raudteed, õhulaevad, lennukid ja jalad. Need tiivad, mis pärast tarvitamist kõrvale pandi, pani käima väike, aga väga suurejuline raadiomootor, mis sel ajal, millest jutt räägib, nii kaugele oli arenenud, et ta kaalus ainult poolteist kilogrammi ja ta võidi peita sigarikarbi suurusesse nahkkarpi.

Munamäe lahingu mälestusmärk avati Haanja-Munamäe jalal Munamäe lahingu mälestuseks, kus paljud kangelased-rafsaväelased jätsid elu.

Igal inimesel olid sellised tiivad, ja leidis inimesi, kes jalgade tarvitamise peaaegu olid unustanud.

Noor mees kavatses täna pikemat sõitu teha kui muidu, sest pühapäeva hommik oli imeilus. Sõidult naasudes nägi ta, et ta noorik juba oli hakanud riietuma. Tema lennukostütüm karusnahkadega palistatud satäänist sobis talle oivaliselt.

„Lendad sa välja?“ küsis ta.

„Noorik noogutas.

„Jah, Meierid palusid mind täna õhutenisele. Kas tuled ka kaasa, Teddy?“

„Täna, nalja jaoks puudub mul tuju.“

Teele lennates tegi noorik talle lahkumiseks veel killikilli. Teddy meeleolu polnud täna hea. Ta võttis mõned elulustiandvad pillid sisse, jalutas tüki aega toas ringi ja otsustas siis pikema sõidu teha enese värskendamiseks. Ta valis sõiduks oma kiirsõiduki ja vuhises kui meeteor läbi õhu, nagu oleks ta tahtnud selle pöörase kiirusega oma paha tuju parandada. Tänu kuumustlehitavatele jaamadetele, mis hoolitsesid õhukihtide ühtlase soojendamise eest, oli õhk kaheteistkümnentuhande meetri kõrgusel üsna soe. Ka paha tuult polnud tunda; selle eest hoolitsesid juba õhuvoolude kontrolljaamad. Teadus oli looduse täielikult oma valitsuse alla paenutanud.

Sellele mõtles Teddy, kui ta 550 kilomeetri kiirusega üle kaanali lendas.

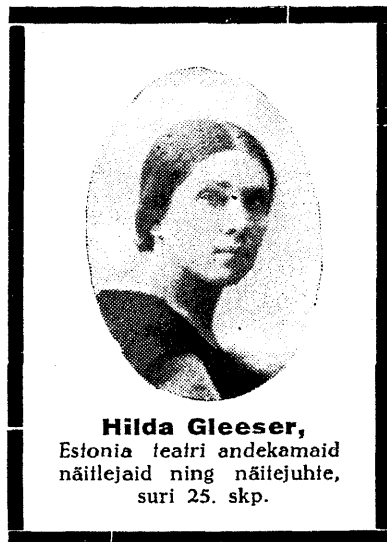
Samal hetkel nägi ta jälle maad enese all. Ta avas 800-kilomeetrilise kiiruse, võttis suuna üle Vahemere ja tahtis üle Joonia saarte lennata Port Saidi ja sealt ekvaatorile. Ta viibis nüüd kiirsõitjate regioonis, kõrgemal õhuteel. Kakssada meetrit tema all vuhisesid postilennukid idasse ja läände, tuhat meetrit veel madalamal vuhisesid sõiduteenistuse hiigelaeroplaniid oma alalist, rahulikku teed mööda. Nende all lendasid eralennukid ja – ainult kaks tuhat meetrit merepinnast kõrgemal liikusid pikkamisi ja tigukäigul sada kilomeetrit tunnis määratud kaubaveolennukid. Valjusti keelatud oli tiibadega kõrgemale tõusta kui tuhatviissada meetrit.

Lennates üle Capri saare, märkas ta hiigelsuurt õhulõbustusparki, mis oli kinnitatud mitme tuhande õhupalli külge. Mõtetesse vajununa ei pannud ta tähele suunda ja leidis enese äkki Sahara kõrbe kohalt.

Nõnda vuhises ta kogu päeva kõrgel maa kohal lõunasse, idasse, põhja ja läände, ja kui ta viimaks otsustas koju pöörduda, oli kell juba viis pärast lõunat.

Poolteise tunniga jõudis ta koju. Kuna naine veel polnud koju tulnud, pani ta enesele tiivad ümber ja lendas Meierite õhutennisplatsile. Loojenev päike värvis taeva haruldaselt punaseks. Ja vaevalt oli ta saanud ringi vaadata, kui ta noorik juba tema kõrval viibis. See oli väsinud ja rõõmustas, et Teddy talle järele oli tulnud.

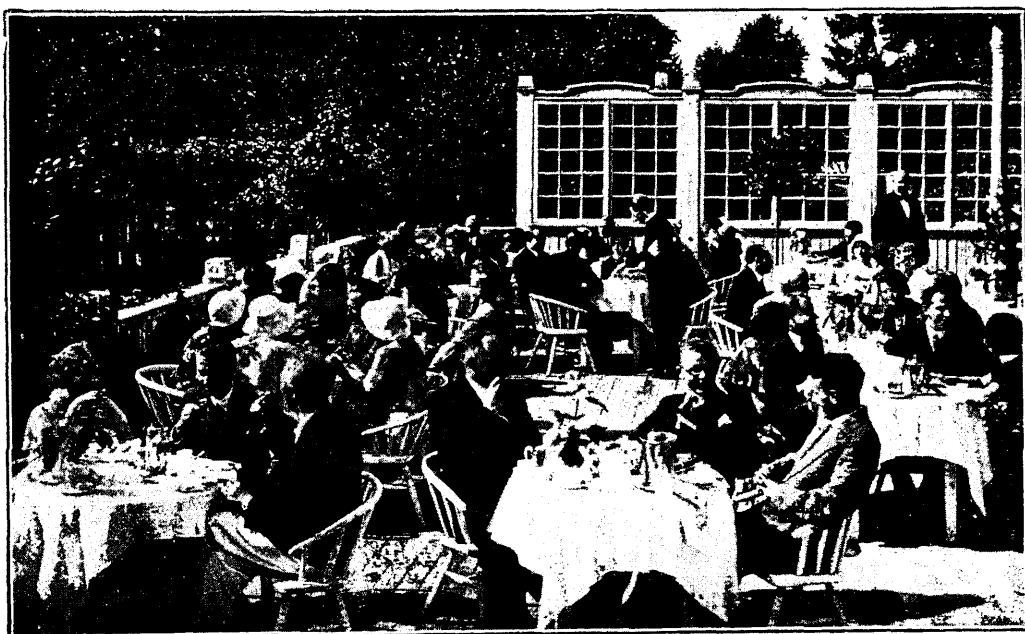
Aga Teddy oli tusane. Kui nad lendasid üle Bare-metsa, nii madalalt, et kogu selle soomaastiku metsik ilu neile silma paistis ja tema karge õhk neile ninna tõusis, tundis Teddy ägedat valu. Ta kahmas käega kõrist kinni ja peatas oma vereringjooksu. Tahtmatult kiljatas ta, sulges silmad, lõi käed oma kaasale ümber ja — loobus lendamast. Nad maandusid kuivanud lehtedele — veatult. Nooriku tiibade jõust oli jatkunud neid luid mürdamast hoida. Ja seal nad istusid nüüd kaua ja silmitsesid teineteist, Teddy kohkunult, noorik imestanult ja sõnalausumata. Alles pikema vaikimise järele ütles Teddy :

Hilda Gleeser,
Estonia teatri andekamaid
näitlejaid ning näitejuhte,
suri 25. skp.

„Tean nüüd, milles seisab süü. Ohus, hiig paljus ohus . . . Igatsesin maha maa peale. See oli igatsus maa järele.“

Ja sellest tuligi, et Bare-metsa hämaruses änesed ärevaks muutusid ja edasi-tagasi hakkasid jooksma, sest et neid esimest korda elus inimeste sammude kahin oli äratanud ja üles ehmatanud.

„Päikese lapsed,“

tsseen fiimitavast Th. Lutsu helifilmist. Pahemat kätt esimene on eesti iluduskuntnanganna prl. N. Peedi-Hoffmann.

Kelmid.

Rootsi kirjanik **Ake Söderhom.**

Härra Noren püüdis tänaval vastutuleva mehe eest kõrvale põigata. Kuid see ei õnnestunud. Nad pörkasid kokku. Vastutuli ja nägu tõmbus krimpsu ja härra Noren arvas tarvilikuks ütelda :

„Andestage, kas saite haiget?“ ja lisas : „Aga see oli ju teie oma süü. Teie . . .“

„See võib küll olla. Aga see tuli vaid minu haigest käevarrest. Pean olema ettevaatlik, et haav enam lahti ei puhke . . . Olin nimelt ehitustöeline . . . kukkusin teelingult maha. Juba paari aasta eest . . . ega ei ole mõtet teed sellega kinni hoida. Aga kui seda tahate kuulda . . . Viibisin mitu nädalat haiglas — ja mind lapiti seal — aga päris terveks pole ma saanud — Ei saa ka enam korralikku teenistust — noh, teate isegi, kuidas sellega praegusel ajal lugu on — Jumalaga!“

Ja ehitustöeline kadus rahvamurdu. — Tund pärast kokkupõrget. Parajasti härra Noreni korteri ees.

„Noh, vaata ometi ette, lontrus, pidid mulle jala peale astuma?“ ütleb eegi pikk kuivetu mees sellele, keda me tunneme ehitustöeliseksena.

„Vabandage, aga . . .“

„Mis vabandage? Ettevaatlik, tähelepanelik peate olema, teie — teie, veis!“

„Noh, sellepärast ei tarvitse te veel jämedaks saada —“

Samal hetkel väljub härra Noren oma majaukselt. Vaatab hetke aega neid ja imestab ära tundes ehitustöelist, kellega ta umbes tunni aja eest kokku põrganud.

Pikk mees saab ikka ärevamaks. Viimaks :

„Inimene, valan teile ühe vastu lõugu..“

„Ma ei või ju ometi muud kui vaban —“

„Ah mis, õpetan sind jala peale astuma . . .“

Nõnda vaieldes ja tülitsedes olid nad edasi läinud ja ümber nurga põiktänavasse pöördunud.

Härra Noren vaatab neile hetke aega järele. Siis meenub talle, et ehitustöelisel on haige käsi, ja ta ruttab neile järele, et mehi lahutada.

Ta pole veel jõudnud põiktänavani, kui

kuuleb karjatust. Ta ruttab, jookseb ja näeb, et pikk mees kummardab teise kohal, kes lamab tänaval. Veel näeb ta, kuidas mees teisel uuri taskust kisub ja kaob.

Noren jõuab lamaja juure. Röövlile ta enam järele ei jõua. Aga ta aitab mahlöödu jalule.

„Minu käevars!“ hoigab see. „Ja raha arsti jaoks ei ole . . .“

Noren teab, mis teine mõtleb. Võtab taskust rahakoti. Sorib rahapabereid. Annab talle kümnekroonise. Lahkub teise tänu saatel. —

Kümme minutit hiljem märkab Noren, et ta uur on kadunud. Oli ta selle koju unustanud? Kaotanud? Või oli see varastatud?

Ka rahakott on läinud. Nii siis varastatud . . . Invaliid?!

Noren kirus. Kuid mis see aitas? Ja tema rahakott, milles peitusid ta . . .

„Kolme korgi“ kõrtsis istuvad kaks väga rahuldatud meest. Ehitustöeline ja pikk kuivetu, õllepudelik ees.

„Kohtasin teda tänaval juhuslikult.“

„Pisut loll, mis?“

„Täiesti koguni. Uskus kõik, mis ma oma käevarrest pajatasin.“

„Kaklemise lugu meie poolt oli suurepärase!“

„Muidugi. Ja kerge oli talt uuri võtta, kui ta mind jalule aitas. Nägin ka, et tal rahakotis oli hulk raha, kui ta mulle raha andis, ja kinninööbitud palit meid ju ei sega.“

Nad naersid. Tahtsid maksta. Ehitustöeline andis leti taga seisvale preilile ühe Noreni sajakroonilistest. Preili läks seda naabrusesse vahetama. Kahe minuti pärast oli ta jälle kohal. Kahe politseiniku saatel. Ta osutas meestele.

„Need seal andsid mulle selle valeraha!“

Paar päeva pärast esimest ülekuulamist said taskuvargad vanglas seltsi. Härra Noreni, kes oli olnud nii ettevaatamata, et oli unustanud oma nimekaardi ühes aadressiga omatrükitud valerahade vahele.

Andrea õetütar.

Saksa kirjaniku **Aleksandra von Bosse** romaan

6

Carlotta oli Tregonda kõrval istunud, kes ise juhtis autot, nende taga istus õnnest särav Philomena autojuhi kõrval. Ümber Rooma olid nad nagu lennates tiiru teinud.

Seitsaadik olid nad härra Tregondat veel juhuslikult kaks korda villa Borgheses kohanud ja ta oli lubanud homme jälle tulla. Ta oli nii kena ja nii ilus; Carlotta arvas, et ta ialgi sarnast inimest ei ole näinud. Ja Carlotta rõõmustas juba homse peale.

See lõpeks nüüd, kui ta pannakse kloostri-
risse, siis ei võinud ta seda ilusat, lõbusat noortmeest enam ialgi näha.

Carlotta toetas pea käele ja vahtis säravate silmadega tühjusse. Tal oli peaaegu iga sõna meeles, mis Tregonda oli öelnud; ta kuulis vaimus ta häält, nägi, kuidas ta tumedad silmad teda sõbralikult ja — ta vist ei eksinud — isegi õrnalt vaatasid. Juba teisel päeval oli ta unustanud oma arguse ta ees ja võis temaga avameelselt vestelda, umbes nagu Tonioga. Carlotta leidis isegi, et Tregonda oli ta vennale sarnane, kuigi ilusam kui Tonio, ka väiksem, selle eest aga peenem, suursugusem. Tregonda oli ta perekonnanime pärinud ja — viivitades — oli ta Aresa öelnud. Seda nime ei tuntud Roomas. Kas ta olevat Andrea õetütar? Küsimus oli Carlotta segaseks teinud, aga enne kui ta sellele vastas — mis võis ta vastata? — oli kiirelt sõiduk möödunud ja Tregonda oli daame teretanud, kes istusid selles, siis Carlottale öelnud, et need olevat ühe Saksa kujuri abikaasa ja tütar. Selle üle oli ta oma küsimuse unustanud.

Carlotta ohkas sügavasti.

Nii õnnelikuks olid need kolm kohtamist väikese sitsiilialasega ta teinud, et ta selle üle peaaegu oli igatsuse vendade ja õdede ja Neapoli järele unustanud. Ja nüüd pidi ta siit jälle ära minema, kaugele kloostri-
risse. Ei, meelsamini soovis ta surra. Ta tõusis, vaatas aknast, toetus võrele ja hingas sügavasti niisket õhtuõhku. Ta ei näinud muud kui Propaganda Fidesi pruune, nüüd elektrivalgusest sädelevaid ja vihmast märgi seinu.

Ikka veel sadas vihma, nüüd tasa ja peenelt.

All tänaval lärmitses tramm. Carlotta

kummardas aknast kaugele välja, et vaadelda tänavat. Seal läksid inimesed varjude all ja troska hiiglasuure, valge varjuga kutsari kohal kolises üle tänavakivide.

Veel kaugemale kummardas Carlotta; peaaegu kaotas ta tasakaalu ja astus ehmunult tagasi. Siis tuli talle mõte, kuidas oleks, kui ta end alla heidaks. Kui ta ainult liig palju ettepoole kummardas, ei olnud tal vajalik mingisugust otsust teha, siis tuli kõik iseenesest. Ja siis oleks viletsus ja mure mööda.

Ta kummardas veel kord välja, kaugele ja ikka kaugemale ja nägi nüüd niiskelt säravat kõnniteed maja ees. Kuid majaukse ees, ta akna all, seisis inimesed varjudega ja vestlesid lõbusalt, ta kuulis neid naerivat. Missugune ehmatus, kui äkki . . . ei!

Vastikuse tundega astus Carlotta akna juurest tagasi; ta sulges akna tänavalär-
nile ja kiusatusele.

Ei, elu võis veel väljakannatavaks ja ilusaks kujuneda. Isegi kui ta kloostri-
risse läks; sest igaveseks ta ju sinna ei jääks. Ehk muutis isa meelt — ta mõtles Aresale — või ehk tuli Tonio ja vabastas ta kloostri-
rist. Või — või Tregonda. . .

Ta oli Carlottale oma eesnime öelnud, ta nimi on Gualterio ja see meeldis Carlottale.

Jälle istus ta laua taha, võttis paberipogna ja kirjutas sellele suurte, ilusate tähtedega: Gualterio ja kõrvale Carlotta. Gualterio ja Carlotta, see kõlas ilusasti ja nägi kõrvuti ilus välja. Kuid äkki punastas ta oma lapsiku mängu üle, kortsutas paberi kokku ja heitis selle kaminasse.

* * *

Ei Philomena ega Carlotta ei olnud Andreale teatanud nende esimesest ega järgvatest kohtamistest noore Tregondaga. Ilma selles kokku leppimata, olid mõlemad vaikinud. Philomena arvates ei vajanud mehed kõik teada ja algavaks õrnaks ar-
musuhteks puuduvat neil arusaamine. Pealegi oli Andrea neid, kes oletas, et kõik mehed on tuuletallajad nagu kord oli olnud tema ise. Ja Andrea ei osanud kirjutada ega lugeda. Philomena aga võis oma nime kirjutada ja oskas lugeda trükitud kirja. Andrea oli üldse väga kartlik. Mitte silmapilgukski ei tohtivat Philomena

preili Carlottat silmist lasta. Seda ta ju ei teinudki. Kuid miks ei pidanud ta mõlemile ilusale inimesele valmistama süütut lõbu? — Ei võinud ju midagi juhtuda, kuna ta ju ise alati juures oli. Nii vaikis ta edasi, kui kohtamised noormehe ja Carlotta vahel muutusid harjunuseks. Nad ei teeselnud enam, et kokkusaamine on juhuslik; nad määrasid kohtamise. Nad ei kohanud üksteist ainult villa Borgheses, vaid ka päevadel, mil villa oli avatud, villa Doria Pamphilis või nad sõitsid campagnasse. Siis ootas härra Tregonda ilus auto kokkulepitud kohal Carlottat ja Philomenat.

Tregondale valmistas Carlotta algul uudishimu läbi tõstetud meelehead, siis vangistas teda ikka rohkem ja rohkem väikese neapollanna veetlevus. Tregonda kuulis talt, ta jutustas seda hoopis süütult, et olevat maestro Farnesit ainult ükskord näinud, nii ei näinud Farnesi, too lollepa, sellest kenast lapsest tõepoolest mitte hoolivat. Kuid Tregonda ei suutund siiski uskuda, et Carlotta oli küll kavala ja tubli, kuid täitsa harimata Andrea õetütar. Ta leidis, et Carlotta on hästi kasvatatud, ta ei kõnelenud nagu neiu rahva seast, vaid puhast Itaalia keelt õige vähese Neapoli kõlaga. Ta avaldas muljet, et kuulub paremasse kodanlisse kihti. Kui Tregonda katsus ta perekonna üle teateid saada, oli Carlotta alati sõnaaher ja vastas puiklevalt. Saladus, mis teda ümbritses, äritas Tregondat ja tegi tütarlapse talle veel huvitavamaks.

Tregonda oli algul ainult süütule, aegaviitvale flirdile mõtelnud, kuid mida saagedamini ta nägi Carlottat, seda sügavamaks muutusid ta tunded tütarlapse vastu. Kui nad mõnel päeval kohata ei saanud — kuna sadas ägedat vihma või Tregonda oli

takistatud — oli ta täis rahutust. Jah, ta armastas Carlottat. Kui ta sellest teadlikuks sai, ei loobunud ta küll flirtimisest Fricka Wendeliniga, sest Gualterio Tregondal oli mahukas süda, kuid suurem osa tast kuulus ometigi Carlottale.

Carlotta andus täie hingega uuele tunde, mis oli tast võimu saanud. Kui ta Tregondaga koos oli olnud, unistas ta temast, kordas mõtetes, mis Tregonda oli öelnud, ja käis nagu mingis uimas ringi. Ta omas ju laias maailmas ainult teda, Tregonda oli ainuke inimene, kes teda armastas, ja tütarlaps oli veendunud, et Tregonda armastas sama kirglikult kui ta ise.

Nad olid ühel õhtupoolel, kolm nädalat peale esimest kohtamist, sõitnud Fontanesse, trappistide kloostri. Kloostri taga, mis seisis platsil, kus raiuti apostel Paulusel pea maha, lebas hele, sõbralik eukaliptusemets, mille olid mungad istutanud, et ravida puude pähkliatolise viljaga malaariat. Hele, väike metsasalu, milles tõusid saledad, heledatüvelised puud, meeldis Carlottale. Puude oksad rippusid nõtkelt maha ja neid liigutas tasane tuul. Oli imeilus, soe kevadepäev, väike salu täis päikesepaistet, ja rohukõrred ja võsastik, mis kattis ta pinda, sädelesid värskesrohuluses. Tregonda oli noppinud suure punase ja violeti anemooni ja kinnitas nad Carlotta musta siidipluusi külge, siis astus ta kaks sammu tagasi ja vaatas tütarlast tulisel pilgul: „Kui ilus oled sina, amore mio!“

Kui Philomena just väga lähedal ei olnud, siis sinatasid nad üksteist juba mõned päevad ja nimetasid üksteist eesnimedega, sest mõni aeg tagasi oli Tregonda villa Medici tamme varjus Carlottale seletanud, et ta teda armastab.

Philomena oli jäänud kolme allika juure, mis legendi järele seal olevat tekkinud, kus apostli pea kolm korda maad puudutas. Ta oli lubanud neile järele tulla. Philomena oli väga mõnus ja tagasihoidlik saatja.

„Ja ma armastan sind! armastan sind! armastan sind, Carlotta!“ kõneles Tregondakirglikult edasi.

Ta vaatas kiirelt ringi, kas nad tõesti on järelvalveta. Siis süleles ta Carlottat ja suudles selle noort, õitsvat suud

„Ah, kuidas sind armastan!“ sosistas ta.

„Ja mina sind — mina sind!“ vastas Carlotta vaevalt kuuldavalt

Pirita kloostri õue vanastl.

ja vapustatud ülevoolavast õnnetun-dest.

Läheduses seisis kivipink, nad istusid sellele. Tregonda pani käevarre ümber tütarlapse ja hakkas tasa kõnema. Ta kordas, et armastab Carlotta, kuigi õieti ei tea, kes ta on, sest ta ei võivnt tõsiselt uskuda, et ta on Andrea õetütar. Nende vahel olevat saladus. Kauemini ta seda kannatada ei suutvat, see piinavat teda liialt. Kas Carlotta end talle ei usaldaks, talle, kes teda üle kõige armastavat?

Ikka sügavamale oli Carlotta peake vajunud. Häbi sulges ta suu. Kuidas võis ta armsamale öelda, et Silvio Farnesi ta isa pidi olema.

Lõpuks ütles ta tasa: „Ei, see on tõsi, Andrea ei ole mu onu, ta ei ole üldse mu sugulane, seda võin öelda, Gualterio, rohkem mitte. Muu — ei ole ainuüksi minu saladus. Ja — ja, armsam, on parem kui sa seda ei tea. Mõttele, et mul ei ole iialgi vanemaid olnud nagu teistel lastel — olen väljatõugatu. Armasta mind! armasta mind veel täna, sa armsam, sest varsti ei näe meie üksteist enam.“

„Meie ei näe üksteist enam? Mis sa ütled?“ küsis Tregonda rahutult.

„Võib olla, et mitte iialgi enam,“ sosistas Carlotta vaevalt kuuldavalt ja pisarad lämmatasid ta hääle. „Lähene kloostri.“

„Missugune lollus!“

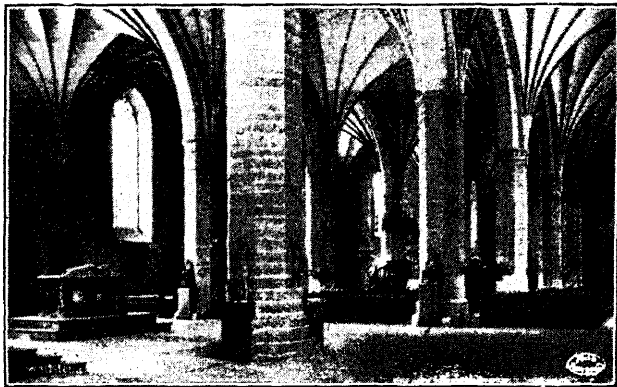
„Ma pean,“ pomises Carlotta ja toetas otsaesist Tregonda rinnale. „Maailmas ei ole minu jaoks enam ruumi. Ja kui sa kõik tead, siis — siis jäta sinagi mind maha.“

„Iialgi! iialgi! iialgi! nii tõesti kui elan!“ hüüdis Tregonda ja tõmbas tütarlapse kaissu. „Kui nad su kloostriisse panevad, ei puhka ma enne, kui olen sind leidnud ja vabastan sind, sa mu armsam, mu elu, mu vara!“

Tregonda mõtles silmapilgul tõepoolest niiviisi, kuid nüüd pidi ta Carlotta vabaks laskma, sest puutüvede vahelt ilmus Philomena punakollane rätik, mille Tregonda oli kinkinud ja mida hoidis kinni imetore nõel, mille ta samuti oli ehteid armastavale vanale daamile andnud.

„Sa kuulud mulle, oled minu! ja meid ei lahuta miski!“ sosistas ta veel kiirelt ja suudles Carlotta palet.

Kiirelt kuivas Carlotta pisarad silmist. Kui Philomena lähenes, istusid mõlemad veel kõrvuti pingil, kuid nende vahel oli väike vahe.

Pirita kloostri kiriku sisemus vanasti.

Tregonda kummardas ja hakkas kepiga lillepäid varrelt peksma, Carlotta keerutas sõrmust, mida kandis juba mõned päevad ja mis varem ta sõrmes ei olnud.

Philomena arvas peaaegu, et armastajad on tülitsenud.

* * *

Manfred von Helmer oli kolm nädalat Saksamaal olnud ja sõitis nüüd Rooma tagasi. Ta oli kiire otsusega ära sõitnud, kuna Wendelin talle seda oli soovitanud, arvates, et isiklik läbirääkimine onuga asja lihtsustab. Ta oli reisil läbi Saksamaa ja mitmesugustest kõnedest mulje saanud, et Saksamaa oli keha, milles löi tugev ja terve süda ja milles ainult närvisüsteem sõja pika kestvuse ja näljablokaadi tagajärjel korratusse oli sattunud, millega oli selletatav kokkuvarisemine. Saksas tehti tööd. Kõik jõud oli pingutatud. Põllud olid korras, tehased ümisesid ja mürasid. Kuid kui taheti jääda illusiooni juure, et Saksas kõik õitseb, ei tohitud ajalehti kätte võtta; sest kõikide lehtede poliitilisest jaost oli näha, et seisukord oli troostitu ja seotud tugeva mehega võrreldav, kelle keha söövad parasidid.

Helmer tuli Rooma tagasi sinisel, sära-val maipäeval. Ta esimene tee viis Tiiberi äärde, Wendelinide villasse.

Ta tuli heal ajal, sest leidis Liisa üksi, kes teda väga südamlikult teretas. Liisa lasi tee verandale tuua ja Helmer vaatas mõnuga pealt, kuidas ta saledad käed kannu ja tasside kallal askeldasid. Helmer pidi jutustama Saksamaast ja oma muljetest. Põnevalt kuulas Liisa. Kõige rohkem aga huvitas teda, kuidas ta Hallingenis vastu oli võetud ja onuga kokku leppinud.

Helmer jutustas, et onu on veel elujõuline vanahärra, kelle suur mõis on eeskujulik korras. Põllumees teenivat maasaduste kõrgete ja alatasa tõusvate hindade juures nii palju, et suutvat tasuda oma tööliste samuti alatasa tõusvaid palku. Hallingenis olevat iga maatükike haritud ja vanahärra ratsutavat põldudel ringi, et ise korra järels vaadata, kuigi tal olevat kaks valitsejat. Helmerit olevat ta südamlikult vastu võtnud ja pojana hellitanud. Tädi olevat nutnud, kui Helmerit näinud, kuna see tuletanud ta vanemat poega meelde. Onu Wilhelm olevat kohe uskunud, et ta jälle tahab sakslaseks saada. Ta leidnud, et see olevat endastmõistetav, ja tõendanud, et ta vend haige olnud ja mitte täie mõistuse juures, kui hakanud inglaseks.

„Siis leppisime kokku,“ kõneles Helmer edasi. „Onu tahab, et võtan Hallingeri oma kätte, et peale ta surma seal jälle Helmer ise valitseks. Olen ainus elav Helmer noorema põlve seas. Ta soovib, et abielluksin võimalikult pea ja oleks heameelega näinud, kui oleksin töötanud talle vähemalt kolm poega.“

Tekkis väike paus.

Liisa valas uue tassi teed, pakkus maasikaid ja täitis ta taldreku tumepunaste, pikerguste, suurte metsmaasikatega, riputas suhkurt peale ja valas koort juure.

„Tean, et armastate maasikaid,“ ütles ta.

„Jah, Hallingenis leidus juba maasikaid. Nad ei ole nii suured kui need, kuid lõhnavamad.“

„Ja kodumaa vili maitseb eriliselt hästi,“ arvas Liisa.

„Jah, kodumaa,“ ütles Helmer. „Ma ei ole seda varem nii tundnud kui nüüd Hallingenis, kus mind koheldi pojana. Vana maja vana majakraamiga, park, milles mängisin poisikesena onupoegadega. Mu isa sündis selles majas, mu vanaisa, mu vanavanaisa ja enne neid hulk Helmereid. Mõis on isalt poja kätte läinud ja veel ilalgi ei ole siamaani poeg puudunud, kes isade mõisa üle võttis.“

„Jah, on hea omada kodu,“ ütles Liisa tasa.

„Kui onuga piirid ära ratsutasin,“ jutustas Helmer edasi, „mõistsin, kui ilus on Hallingen. Põld põllu järele ja kõik vooavad körred. Mu kõrval ratsutas sirge vanahärra, ehtis maajunkur, kes näitas mulle kõik ja kelle silmis seisis küsimus: „Kas tahad seda austada, kui see on sinu?“ Ja ma töötasin seda talle südames.“

„Teie olete siis otsuseks teinud,“ küsis

Liisa, „et lahkude Roomast ja kunstniku elukutsest ja hakate põllumeheks?“

„Jah, lubasin seda onule,“ vastas Helmer. „Ta suurim mure on, et ma abielluksin nagu ma ütlesin. Ta tahab näha uut Hallingenivalitsejannat oma silmadega ja, kui võimalik, ka pärijat. Ma lubasin talle, et teen, mis võin, et täita ta soovi.“

Õrn puna Liisa palgedel tumenes veidi, kuna Manfredi pilk viimaste sõnade juures temal puhkas, ja ta ütles ruttu: „Noh, kindlasti teab tädi head abikaasat teile ja kohast valitsejannat Hallingenile.“

Helmer naeris. „Jah, muidugi, tädi luges sõrmedel tervelt pooltosinat kodumaa tütreid ette, kelle seas võiksin valida, kuid loobusin kosjasõidust naabermõisatesse. Üks säärane suur, blond mecklenburglanna, ei, see ei sobi minu juure.“

Liisa naeris. „Kuid Hallingenile . . .“ algas ta.

Helmer katkestas teda pahaselt: „Ei, ei, mu meeles on hoopis teistsugune valitsejanna Hallingeni jaoks.“

Liisa kummardas teemasina piirituslõkke üle ja puhus selle ära. Tekkis paus.

Siis kõneles Helmer edasi: „Jään esialgul veel Rooma. Onu Wilhelm oli sellega nõus, et kindlustan algul oma varanduse Inglismaal ja Itaalias ja selle Helveetsiasse mahutan. Ta arvas, et kui sakslaseks olen saanud, raha hea südametunnistusega välismaale võin jätta, kuna Saksa midagi ei ole kindlustatud liitlaste rõvihimu eest. Siis pidin Hallingeni tulema ja Saksa kodakondsusse astuma. Rõõmustan, et võin veel esialgul rahulikult Rooma jääda.“

„Jah, see on ilus.“

„Kas teie kah rõõmustate, Liisa?“

„Muidugi, oleks kurb, kui teie varsti meie ringist kaoksite.“

„Ma ei tee seda enne,“ ütles Helmer, kummardades ettepoole ja katsudes Liisa silma vaadata, „kui olen kindel, et Roomast . . .“

Kaugemale ta ei saanud, sest samal silmapilgul tormas Fricka verandale ja kises: „Ta on jälle siin! Tere, kallid onupoeg! Hea, et olete jälle tagasi, Manfred, kartsin nii väga, et teie onu Wilhelm teid enam ära ei lase, et jääte Hallingenisse ja et tädi teid seal oma soovi kohaselt kihlab. Ootasime ju üga päev kihlusteadaannet. Kuidas on sellega lood?“

Ta naeris. Helmer hakkas samuti naerma ja kinnitas, et ta süda ja käsi veel on vabad. Naljatatavalt küsis ta: „Kui teie tahate

Hallingeni valitsejannaks hakata, Fricka...?"

"Noh, selleks ma just sobiksin!" hüüdis Fricka lõbusalt ja hakkas sõrmedelt lugema: „kangaid pleekida. Vorste teha. Hanesid kitkuda ja sulgi noppida. Ei! Kuid soovin teile — noh, daami, kes ei ole mecklenburglanna, Manfred.“

Ta vaatas Helmerile kelmikalt otsa; ütles siis kiirelt: „Ma ei tahaks teie abikaasa olla, kuid oleksin heameelega teie öde!“

„Fricka!“ manitses Liisa.

„Olen eluaeg soovinud onupoeg Manfredile sarnanevat venda,“ seletas Fricka ja silmapilk näis, et ta tahab Helmerit õelikult süleleda. Siis muutis ta meelt ja raptas tugevasti ta kätt.

Tuli proua Wendelin. Talle järgnes kujur ja mõlemad teretasid Helmerit nii südamlikult, nagu oleks ta nende poeg. Helmeri süda läks soojaks. Ta pidi õhtusöögiks jääma ja Saksamaast jutustama.

Peale õhtusööki tuli Koller ja võttis kõnelusest osa, katsudes toonitada oma erapooletust kogu sõja kestusel. Ta kõnelles nagu alati väga aeglaselt.

Lõpuks sai Fricka kärsituks ja ütles pilkavalt: „Ah, Koller, mis teie räägite! Erapooletu on liitlaste keeles saksavaenuline.“

„Ma ei olnud seda mitte,“ seletas Koller. „Olin — eks ole? — alati väljaspool parteisid.“

„Väljaspool parteisid seisjad on energiat,“ seletas Fricka. „Ja kes ei ole minu poolt, on minu vastu.“

„Ah,“ ütles naeratades Koller ja pani käe südamele, „kui asi puutub ilusat tükki, olen alati parteis ja erapoolik.“

Koller ja Helmer lahkusid umbes kell üksteistkümme koos Wendelinide majast ja sammusid aeglaselt linna poole.

Oli palav päev olnud, kuid õhtu oli värskelt ja Helmer tundis seda mõnuga. Ilus, ümarik piazza del Popolo.

Ühest kirikutornist löi hilinenud kell aeglaselt kaksteistkümme ja via del Babuino tuli valju signaaliga auto, mis peatas hotel de Russie ees. Mootor ragises valjusti läbi laia platsi vaikuse.

Nad pöörasid korsole, mis juba oli mahajäetud. Takistamatult võis vaadata piki kitsast, nõörsirget tänavat, mis läheb läbi kogu Rooma, kuni ühendatud Itaalia esimese kuninga auks püstitatud monumendini.

Must tänavasillutus oli kasteniiske. Iseäralik lõhn, mida hoovab Rooma muld niis-

ketel öödel välja, täitis kogu õhku. Ärid olid luugid sulgenud ja kõik majauksed olid lukus. Mõned üksikud inimesed jalutasid kõnniteedel, kuid tänavanurkadel nähti kujukusid, kes ei puudu üheski suurlinnas. Mõnes kohas oli kogunenud rühm, millest kostsid elavad hääled, mis valjusti tänavavaikuses vastu kajasid.

Helmer ja Koller läksid üsna aeglaselt. Manfred nautis seda käiku läbi päeval nii elava, nüüd vaikse korso; ta hingas mõnuga talle tuttavat Rooma mulla lõhna. Ta ei soovinud juttu ajada, kuulas ainult hajameelselt, mis Koller rääkis.

Neist libises vaikselt auto mööda. Helmer nägi valget nägu ja fantastilise kübara all kuldblond juukseid; daami kõrval istus säravas tsilindris kokkukuivanud rauk. Koller haaras kübara järele, kuid ei tereatanud, sest auto oli juba möödunud. Ta vaatas Helmerile otsa. „Kas nägite? Marchesa Rocca del Fior ja ta mees. Mõlemad nähakse harva koos. Nad tulid ehk mõnelt intiimilt perekonnapeolt. Jah, öeldakse, suhted tema ja Farnesi vahel olevat juba mõni aeg lõpetatud.“

„Nii,“ ütles Helmer, keda see ei huvitanud.

„Jah, selles majas on kaks vastupidist arvamist olemas. Ühed arvavad, et Farnesi suhte meelega lõpetas, kuna oli marchesast tüdinenud, teiselt poolt tõendatakse, et marchesa ta õetütre üle vihastanud ja Farnesile ust näidanud.“

„Missugune õetütär?“ küsis Helmer, olles kaunis ükskõikne vastuse suhtes.

Seal jäi Koller seisma ja vahtis teda ülestõstetud kulmudega nagu imelooma.

„Mis? Kas teie ole midagi Andrea õetütrest kuulnud?“

Ei teadnud sellest midagi, mis pärast Koller nüüd suurelt ja laialt sellest jutustama hakkas ja kuidas inimesed selle üle pead murravad, kes tütarlaps võiks olla. Ükski inimene ei uskuvat, et too ilus, peen tütarlaps tõepoolest olevat vana Andrea õetütär. Kui ta seda oleks, ei laseks ta teda vist mitte ühe katuse all Silvio Farnesiga elada, kuna teener oma härrat ju tundvat. Asi olevat saladuslik. Farnesi armuke ei näivat tütarlaps ka mitte olevat, sest neid ei olevat veel iialgi koos nähtud ja kui teda pahandada soovivat, tarvitsevat talt ainult Andrea õetütre käekäigu järele pärida.

„Et inimesed end sarnaste lugude üle ärritavad, on väga rumal. Mis läheb see neile korda?“
(Järgneb).

Tõtt ja nalja.

Raha.

Rootsi kirjanik **Erik Zetterström.**

Keegi noorem daam tuli hiljuti delikatessiaärisse. Ta ostis mitmesugust kaup ja maksis kahekümne kroonilise paberrahaga.

Müüja keeras registriarkassat, tõmbas kastikese välja ja ulatas daamile viiakalt mõned õõrid ja ühe kümnekroonilise paberraha. See kümnekroonine on selles loos kõige tähtsam.

Daam silmitses kümnekroonilist juhuslikult lähemal, tegi siis tarretud ilmad ja kahmas südamele.

Müüja noor, punase peaga mees, lõi klaasi veit, ja kui noor daam oli pisut rahustunud, ütles ta:

„See on sama kümnekroonine. Tundsin ta ära.“

„Mis on selle rahaga? On ta vale?“ küsis müüja.

„Ei, ei, aga ta on sama, millele mina ja üks minu sõbranna kuue aasta eest oma nimed kirjutasime. Vaadake ise. Siin seisab Erna Birk ja Vivi Heller. Kas see pole naljakas?“

„Uskumata!“ ütles müüja. „Seda pole minule veel ilja juhtunud.“

Nii siis andis daam oma aadressi, kuhu kaup saata, ja pistis kümnekroonise taskusse.

Pöördes ja väljuda tahtes puudutas keegi ta käsivart. Taha vaadates seisis seal üks vanem härra, kes kõik oli näinud ja kuulnud. See kergitas kübarat ja ütles:

„Rõõmustun, proua Heller, et teid näen. Vast olete nüüd nii lahke ja annate mulle ära need kuus krooni ja 50 õõri, mis mulle kingade pooltaldade eest võlgnete. Olen sellepärast juba mitu korda teie juures käinud.“

„Kahju küll,“ ütles proua Heller, „aga seda paberraha ei või ma teile anda. Esiteks on see raha mu ainus ja teiseks laenasin just selle raha kuue aasta eest oma sõbrannalt, mispärast ka viimane aeg on, ta selle jälle tagasi saab.“

Mõistatus.

Ma olen pikakoivaline
ja elu mul on oivaline;
kui kargan, kargan kõvasti,
kui elan, elan hüvasti.
Kui võtad minu nime eest
sa ühe tähe, näed meesi,
kes põlveneb hebreä soost —
ja pääsed mõistatuse loost.

Rabavad iseloomud.

Maamees on tihti ülitabava iseloomustuse võimeline. Tema tähendab tihti mõne inimese iseloomu peajooned ära ainsa sõnaga nii rabavalt, et otse imesta. Oli mul kord juht ühe vana kaheksakümneaastase talumehega ühest tigeidast talutütreist, keda igal pool kurjana tunt. Küsisin raugalt, kas see tõesti õige on, ja tema rabav iseloomustav vastus koosnes ainult sõnast: „Tiiger!“

Kord oli mul juht ühe vana taluperenaisega riigikogust, Tema oli väga pahane selle üle, et riigikogus tihti juhtub rahvasaadikute vahel teravaid kokkupõrkeid sõnades ja mõnikord tegudeski.

„Vaata saatanaid,“ ütles ta; „meie maksame neile palga ja nemad muudkui vilistavad ja hirvitavad töötegemise asemel! Laiskvorstid niisugused!“

Kujud.

Artur Kapp oli kord palutud ühte perekonda, Kuna majatütar mängis üht Beethoveni sonaati vestles Kapp ühe teise külalisega, kes parajasti üht kaju silmitses.

Tund hiljem ütles majaproua Kapile neljasilma all: „Kas see polnud teie arvates ebaviisakas, et härra Mägi sel ajal, mil minu tütar oma kunstis esines, kaju ümber kobas?“

„Aga armuline proua,“ vastas Kapp, „härra Mägi hoidis ju ainult Beethoveni kõrvu kinni!“

*
„Ainult rikka naise — ütlen sulle!“
„Noh, mis sa siis teeksid, kui sa tõesti saaksid rikka naise?“
„Ei midagi enam.“

*
„Minu isa on sinu isast peajao pikem!“
„Aga minu isa selle vastu kõhuvõrra paksem!“

Kiri.

Paulsen saab ärireisil olles peremehelt kirja, mille võimatu-vilets käekiri ta raskesse seisukorda paneb. Meeleheilkus seisukorras tuleb talle meelde, et apteeker isegi kõige hullemast kirjast aru saab. Ta jookseb lähemasse apteeki:

„Oleksin teile väga tänulik,“ ütles ta apteekrile, „kui selle kirja läbi loeksite.“

„Meelsasti!“ vastab apteeker ja kaob letti taha. Juba natukese aja pärast ilmub ta jälle, valge paberikotikene käes.

„Nii,“ ütles ta ja pistab kotikese mehele pihku, „siin on soovitud rohi. Maksab üks krooni ja seda võtke enne magamaheitmist sisse!“

*
„Nii siis, armas proua, seda vedelikku tilgutage kolm korda päevas, iga kord kümme tilka, silma.“
„Kas enne või pärast söömist, härra doktor?“

*
„Millest võib märgata, et maakera on ümmargune?“

„Sellest, et saapakontsad villu vajuvad, härra õpetaja.“

*
„Peab omegi olema hirmus, kui lauljanna ühel päeval märkab, et on kaotanud oma hääle!“

„Usun, mitte nii hirmus kui siis, kui ta seda ei märka!“

J. ja P.

PARIKAS

Foto-atelje

Kuninga tän. nr. 1.

Tallinn.

Kunstiliselt ja tehniliselt viimistletud portreed, grupid ja suurendused väga mõdukate hindadega.

Foto-amatööride võtete valmistootamine.

Avatud kella 9—5-ni, pühapäeval kella 11—2-ni.

„ROMAAN”

pakub oma aastakäikude näol määratud lugemisvara — romaane, jutustusi, novelle ja luulet, mis pärit häilt ja loetavalt kirjannikkelt, väärtuslikus ja rahvusvahelises valikus.

Endiste aastakäikude hinnad:

Tugevas poolnahkköites: Kõlmtata:

Aastakäik	1922 a.	Kr. 7.—	Kr. 5.—
”	1923 a.	” 9.—	” 7.—
”	1924 a.	” 9.50	” 7.50
”	1925 a.	” 9.50	” 7.50
”	1926 a.	” 9.50	” 7.50
”	1927 a.	” 9.50	” 7.50
”	1928 a.	” 9.50	” 7.50
”	1929 a.	” 9.50	” 7.50
”	1930 a.	” 9.50	” 7.50
”	1931 a.	” 9.50	” 7.50

Müügil suuremates raamatukauplustes.

Kus neid pole — tellige otse talitusest,

Tallinnas, Vene tän. 13,

Telefon 437-18,

kust teile raamatud kätte saadetakse ilma iga lisamaksuta.

Kirjuseep

„MARMOR”

on lühikese aja jooksul saanud igas majas esimese järgu tarbeks, sest

Kirjuseep Marmor — vahutab hästi.

Kirjuseep Marmor — kulub äärmiselt vähe

Kirjuseep Marmor — on hea lõhnaga.

Kirjuseep Marmor'iga — pesu pestes jääb pesu värskeks, lõhnavaks ja valgeks.

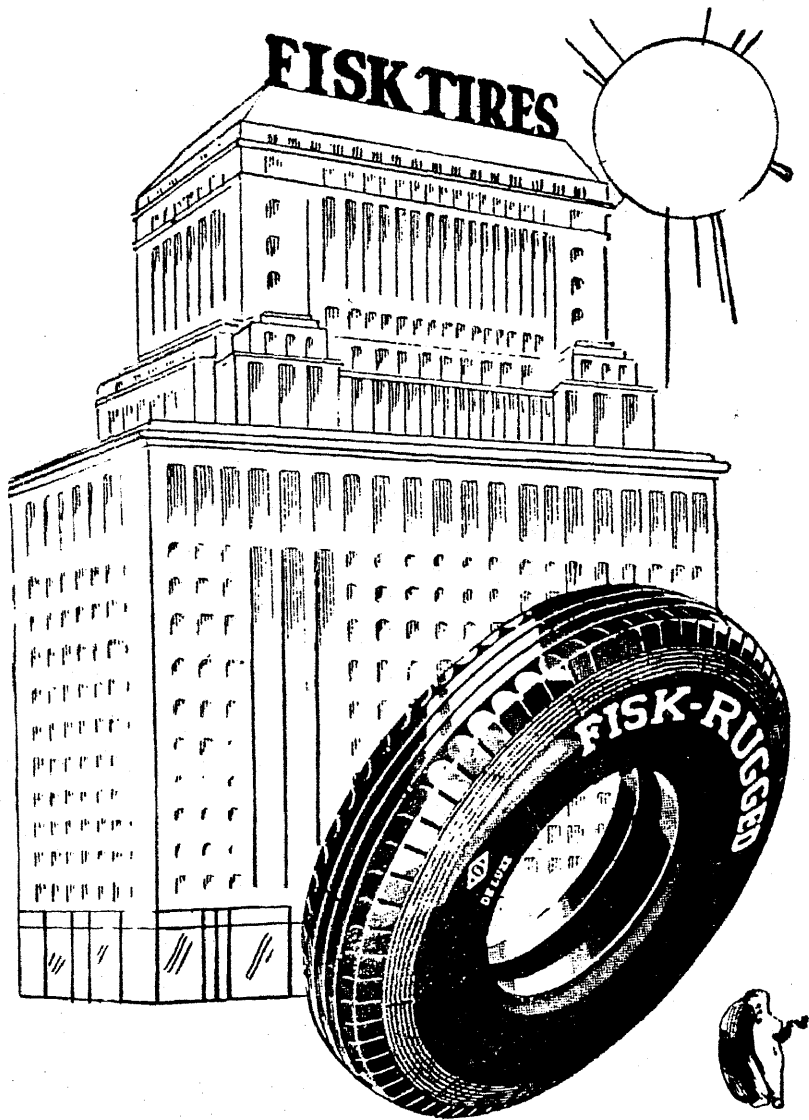
Tähelepanu: iga tükk kannab templit „MARMOR”. Ilma selle templita ei lase vabrik ühtki tükki müügile.

Seebi- ja soodavabrik

Ph. Vahtrik ja J. Mooste,

Tallinnas, Paldiski mnt. 46,
tel. 432-40.

**FISKI HOONE
NEW-YORGIS**

FISK

Peaesindaja:

O.-ü. TILGA & Co.

Tallinn, Vene tän. nr. 13.

Telefon 437-18.